

Lastensuojelun perhetyö lasten näkökulmasta

Pirkko Susanna Pesio

Opinnäytetyö
Elokuu 2010

Sosiaalialan koulutusohjelma
Kuntoutus- ja sosiaaliala

Tekijä(t) Pesiö, Pirkko Susanna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 17.08.2010
	Sivumäärä 53	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkkajulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Lastensuojelun perhetyö lasten näkökulmasta		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) KÄPPI, Meeri, RÖNKÄ, Anna		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän kaupunki/Lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Jyväskylässä asuvien lasten mielipiteitä siitä, mikä merkitys lastensuojelun perhetyöllä on ollut heidän elämässään sekä kehittää kyselylomake lapsille tiedonkeruuta varten. Tutkimuskysymys oli: Mikä on ollut lastensuojelun perhetyön merkitys perheiden elämään Jyväskylässä lasten näkökulmasta? Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän lastensuojelun perhetyön kanssa.</p> <p>Tutkimusaineistona oli Jyväskylän lastensuojelun perhetyön asiakasperheiden lasten täyttämät kyselylomakkeet, sekä yksi kyselylomakkeen pohjalta tehty lomakehaastattelu. Tutkimukseen osallistui kahdeksan lasta ja he olivat iältään 7 - 15-vuotiaita. Tutkimus tehtiin keväällä 2010 ja aineisto kerättiin toukokuussa 2010.</p> <p>Tutkimus oli määrällinen, mutta sisälsi joitakin laadullisen tutkimuksen piirteitä. Tuloksia analysoitiin pääasiassa kvantifioimalla eli laskemalla samanlaisten vastausten lukumäärät ja esittämällä tutkimustulokset taulukoiden, lukumäärien ja prosenttiosuuksien avulla.</p> <p>Tutkimuksen tulokset osoittivat, että suurin osa lapsista ei tiennyt miksi perhetyötä tehdään heillä. Lasten mainitsemia syitä lastensuojelun perhetyölle perheessä olivat riidat perheessä, auttaminen, harrastuksiin vieminen ja äidin oman ajan saaminen. Tulosten mukaan perhetyön aloittamisen jälkeen paremmaksi lasten elämässä oli tullut turvallisuuden tunne kotona ja lapsen tunne tulla kuuluksi aikuisten tai vanhempiensa taholta. Lapsen elämässä muuttuneet asiat lastensuojelun perhetyön aloittamisen jälkeen olivat muun muassa riitojen väheneminen perheessä, lisääntynyt onnellisuus, sekä kaiken muuttuminen paremmaksi. Kuusi seitsemästä lapsesta koki, että perhetyöntekijä oli viettänyt sopivasti aikaa heidän kanssaan. Kaikki lapset olivat tyytyväisiä perhetyöhön.</p>		
Avainsanat (asiasanat) lastensuojelun perhetyö, perhetyö, lapsilähtöisyys		
Muut tiedot		

Author(s) PESIÖ, Pirkko Susanna	Type of publication Bachelor's / Master's Thesis	Date 17.08.2010
	Pages 53	Language finnish
	Confidential ☐ Until	Permission for web publication ☒ (X)
Title Family work in child protection from children point of view		
Degree Programme Social Services		
Tutor(s) KÄPPI, Meeri, RÖNKÄ, Anna		
Assigned by The Jyväskylä child protection welfare family		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this study was to examine the opinions of children living in Jyväskylä on the significance that the family work of child welfare services had had in their lives as well as to develop a questionnaire aimed at eliciting information from children. The research question was: How has child welfare family work affected the family life of children in Jyväskylä? The study was carried out in cooperation with the Jyväskylä family work unit of child welfare services.</p> <p>The research material came from the questionnaires filled by the children of the client families of the Jyväskylä child welfare unit. In addition, one questionnaire formed the basis of an interview. The study was participated by eight children and they were between 7 to 15 years of age. The study was conducted in the spring of 2010 and the data was collected in May 2010.</p> <p>The research approach was mainly quantitative, but it also contained some qualitative features. The results were analyzed by quantifying, that is, by counting the number of similar answers and by presenting the results with the help of tables, numbers and percentages.</p> <p>The research results showed that the majority of the children did not know why their families needed family work. The reasons for family work interventions with the family were believed to be family quarrels, helping, taking the children to their leisure time activities, and helping their mothers to have some time for themselves. According to the results, the initiation of family work had improved the children's feeling of safety at home as well as their feeling of being heard by adults or parents. The aspects that had changed in the children's lives were, among other things, a decreased number of quarrels, increased happiness and the changing of everything for the better. Six out of seven children felt that the family worker had spent enough time with them. All the children were satisfied with family work.</p>		
Keywords child welfare family work, family work, child-oriented		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ:

1 JOHDANTO	6
2 LASTENSUOJELUN PERHETYÖ	7
2.1 Lastensuojelun perhetyö perheiden arjessa	8
2.2 Arjen sosiaalipedagogiikka lastensuojelun perhetyössä.....	9
2.3 Lastensuojelun perhetyön aloittamisen syyt perheissä.....	11
3 LAPSILÄHTÖISYYS PERHETYÖSSÄ	13
4 AIKAISEMMAT LASTENSUOJELUN PERHETYÖN LASTEN MIELIPITEITÄ SELVITTÄVÄT TUTKIMUKSET	16
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	17
5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys	17
5.2 Tutkimuskohde ja aineiston keruu	18
5.3 Tutkimuksen menetelmät ja aineiston analyysi	19
5.4 Eettiset kysymykset tutkimuksessa	22
6 TUTKIMUSTULOKSET.....	25
6.1 Lasten käsitykset siitä, miksi perhetyöntekijä käy perheessä.....	25
6.2 Asioita, joita lapset ovat tehneet perhetyöntekijän kanssa ja miltä se heistä tuntui	26
6.3 Asioita, joita lapset haluaisivat tehdä perhetyöntekijän kanssa.....	27
6.4 Lasten elämässä muuttuneet asiat perhetyön aloittamisen jälkeen	30
6.5 Asioita, joita lapset haluavat muuttaa elämässään.....	31
6.6 Lastensuojelun perhetyön vaikutus lasten arkielämään	31
6.7 Perhetyöntekijän kanssa vietetty aika	33
6.8 Lasten tyytyväisyys lastensuojelun perhetyöhön.....	34
6.9 Lasten ideat, mielipiteet ja parannusehdotukset lastensuojelun perhetyöstä....	35
7 TUTKIMUSTULOSTEN JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	35
LÄHTEET:	41

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje perhetyöntekijöille	44
Liite 2. Saatekirje perheille	46
Liite 3. Tutkimukseen suostumislomake	47
Liite 4. Kyselylomake	48
Liite 5. Taulukot	53

KUVIOT

KUVIO 1. Lasten käsitykset siitä, miksi perhetyöntekijä käy perheessä	26
KUVIO 2. Lasten elämässä muuttuneet asiat perhetyön aloittamisen jälkeen	31
KUVIO 3. Perhetyöntekijän kanssa vietetty aika (N=7)	34
KUVIO 4. Lasten tyytyväisyys lastensuojelun perhetyöhön. (N=8).....	35

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Mitä lapset ovat tehneet perhetyöntekijän kanssa ja miltä se heistä tuntui.....	27
TAULUKKO 2. Mitä lapset haluaisivat tehdä perhetyöntekijän kanssa? (N=8)	28
TAULUKKO 3. Lastensuojelun perhetyön vuoksi tapahtuneet asiat lasten elämässä. (N=8).....	32
TAULUKKO 4. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0 - 17 -vuotiaita vuoden aikana vastaavanikäisestä väestöstä.....	53
TAULUKKO 5. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä oli 0 - 17 -vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä	53

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, mitä mieltä lapset ovat lastensuojelun perhetyöstä ja miten se on vaikuttanut lasten ja perheiden elämään. Lisäksi tavoitteenani oli kehittää kyselylomake lapsille ja arvioida sitä. Kiinnostuin tekemään opinnäytetyötä lastensuojelun perhetyöstä ollessani keväällä 2009 työharjoittelussa Jyväskylän lastensuojelun perhetyössä. Jyväskylän lastensuojelun perhetyön henkilökunta lupautui olemaan yhteistyökumppanini, ja he olivat kiinnostuneita saamaan tietoa lasten mielipiteistä ja lastensuojelun perhetyön vaikutuksista perheiden elämään. Valitsin aiheen, koska se on jäänyt vähemmälle huomiolle lastensuojelun perhetyön asiakkaiden mielipiteitä selvittävässä tutkimuksissa, vaikka, lähivuosina onkin pyritty kehittämään sosiaalityössä lasten kohtaamista ja osallisuutta. Sosiaalityössä edelleen on eettisenä ja ammatillisena haasteena nähty lasten tiedontuottamisaseman ja osallisuuden lisääminen, ja tämä houkutti minua tutkimaan, mitä lapset ajattelevat perheille tarjotusta lastensuojelun perhetyöstä. (Forsberg, Ritala-Koskinen & Törrönen 2006, 191 -192).

Sosiaalityön avohuollon asiakasmäärät ovat kasvaneet viime vuosina Suomessa, joten aihe on ollut esillä myös sen puitteissa mediassa. Avohuollollisten tukipalvelujen piirissä, johon kuuluu esimerkiksi lastensuojelun perhetyö, oli vuonna 2008 67 347 lasta ja uusia asiakkaita tuli 36 %, mikä merkitsee 24 062 lasta. Lisäksi 22 kuntaa jätti ilmoittamatta vuoden 2008 uudet avohuollon asiakkaat eli uusia asiakkaita tuli todellisuudessa vuonna 2008 jo mainittua määrää enemmän. (Kuoppala & Säkkinen 2008, 6-7.) Vuonna 2000 alle 17-vuotiaiden lasten avohuollon asiakkaiden lukumäärä oli 45661 eli 4,0 % samanikäisistä nuorista Suomessa, kun se vuonna 2008 oli määrältään korkeampi 59055 eli 5,4%. (Liite 5. Taulukot) Lisäksi lastensuojeluilmoitusten määrä Suomessa vuonna 2008 oli 76 007, mutta ne koskivat 50 127 lasta, sillä joistakin lapsista oli tehty useita lastensuojeluilmoituksia. Osa näistä lapsiper-

heistä tulee saamaan lastensuojelun perhetyötä avohuollon palveluna.
(Kuoppala & Säkkinen 2008, 8.)

Tutkimukseni keskeinen lähtökohta on, että lapsilla on tärkeää tietoa heitä koskevissa asioissa, jota kukaan muu ei tiedä, ja heidän mielipiteidensä avulla voidaan ottaa heidät huomioon paremmin perhetyössä. Loppujen lopuksi lapsi on se syy, miksi lastensuojelun perhetyötä tehdään.

2 LASTENSUOJELUN PERHETYÖ

Perhetyö on laaja työkenttä, johon kuuluu ennaltaehkäisevä perhetyö, lastensuojelun perhetyö sekä kuntouttava perhetyö. Ennalta ehkäisevää perhetyötä tehdään esimerkiksi neuvolassa, lapsiperheiden kotipalvelussa, terveydenhuollossa ja päivähoitossa. Lisäksi on sosiaalitoimen lastensuojelun perhetyö, jossa perhetyöntekijät tekevät tiiviistä yhteistyötä sosiaalityöntekijöiden kanssa, koska huoli lapsesta on olemassa. Kuntouttavaa perhetyötä tarjoaa sosiaalitoimen lisäksi esimerkiksi sijaishuoltoyksikkö ja työmuotona voi olla esimerkiksi koko perheen sijoittaminen laitokseen. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 34.) Perhetyön laajuuden vuoksi tässä opinnäytetyössä keskitytään tarkastelemaan pelkästään lastensuojelun perhetyötä.

Perhetyö on lastensuojelulain mukaan lastensuojelun avohuollon tukitoimi (Järvinen ym. 2007, 11). Lastensuojelun perhetyö on lapsiperheille annettavaa maksutonta palvelua, jota myöntää sosiaalityöntekijä lastensuojelullisin perustein. Perheet voidaan velvoittaa ottamaan perhetyötä vastaan, silloin kun lasten kasvu ja kehitys on vaarassa ja lastensuojeluilmoitus on jo tehty. Lastensuojelun perhetyö antaa perheille mahdollisuuden parantaa tilannettaan ja välttyä lasten huostaanotolta ja sijoitukselta kodin ulkopuolelle. Perhetyö tukee perhettä, mutta myös kontrolloi sitä. Työskentelyn tavoitteena on perheen tilanteen tarkka kartoitus ja arviointi sekä työskentely yhdessä perheen

jäsenten kanssa tilanteen parantamiseksi. Lastensuojelun perhetyön tavoitteet tehdään yhdessä perheen ja sosiaalityöntekijän kanssa asiakassuunnitelma-neuvotteluissa. Ongelmien kartoitus voi tuoda esille tarvetta myös muille perhettä auttaville palveluille, joihin perhetyöntekijä ohjaa perhettä. Perhetyöntekijä voi työskennellä moniammatillisen tiimin kanssa auttaakseen perhettä ja siihen kuuluu aina sosiaalityöntekijä. (Järvinen ym. 2007, 43 - 44.)

Lastensuojelun perhetyötä voi perhe tarvita useammankin kerran ja työskentelyn kesto, sekä sen tiheys vaihtelevat perheiden tilanteiden mukaan (Järvinen ym. 2007, 15). Perhetyöhön kuuluu olennaisesti kotikäynnit perheiden kodeissa, mutta perhettä tai sen yksittäisiä jäseniä voidaan tavata myös perheen valitsemassa paikassa ja heille sopivana aikana (Järvinen ym. 2007, 23). Perhetyöhön kuuluu myös olennaisesti kirjaaminen. Asiakaskertomukseen kirjataan asiakastapaamiset perheen jäsenten kanssa ja muu yhteydenpito kuten puhelut, sekä lisäksi yhteydenotot muihin perhettä auttaviin tahoihin. (Järvinen ym. 2007, 119.)

2.1 Lastensuojelun perhetyö perheiden arjessa

Lastensuojelun perhetyön työympäristönä on perheen koti ja normaali perhe-elämän arki, siinä toimiminen, sen ohjaaminen ja perheen oman itsenäisen toimintakyvyn vahvistaminen. Käytännössä perhetyö voi olla esimerkiksi perheen kodin arjen hallinnan ja toimintakyvyn tukemista, lasten kasvatuksessa ja hoidossa ohjaamista, vanhemmuuden ja parisuhteen tukemista, lapsen edun turvaamista, perheen vuorovaikutustaitojen tukemista, sekä perheen sosiaalisten verkostojen vahvistamista ja ylläpitoa. (Järvinen ym. 2007, 84 - 85.)

Perheen arjen tukeminen voi olla myös perheen ohjaamista kodin siisteydestä huolehtimisessa ja säännöllisen päivärytmin löytämisessä, ostoksilla käynnissä ja ruoan laitossa. Lisäksi siihen voi kuulua rahankäytön ohjaamista, sekä

neuvomista avun saamiseksi eri elämäntilanteissa, tai esimerkiksi työn hakemisessa ja erilaisten hakulomakkeiden täytössä. Perhetyöntekijä voi ohjata vanhempia lasten kasvatuksessa käytännön tasolla huolehtimalla lasten perushoivasta (ravitseminen, hygienia, uni ynnä muuta) ja turvallisuudesta, sekä tukemalla vanhempia näiden asioiden itsenäisessä huolehtimisessa. Lisäksi perhetyöntekijä voi keskustella vanhempien kanssa heidän kasvatustavoistaan ja ohjata arkisissa kasvatustilanteissa, esimerkiksi lasten päiväunille laittaminen. Vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen arjessa voi olla keskustelusta vanhempien kanssa vanhemmuuden ja parisuhteen vahvuuksista ja kehittämiskohteista ja vastuusta sekä voimavarojen löytämisestä. (Järvinen ym. 2007, 84 - 85.)

Lapsen edun turvaaminen konkreettisesti arjessa voi olla lasta suojelevien lakien (esimerkiksi lastensuojelulaki ja laki lapsen huollosta) toteutumisen ja noudattamisen valvontaa perheen elämässä, ja puuttumista, sekä keskustelua asioista, jotka vaarantavat lapsen psyykkistä tai fyysistä terveyttä. Perhetyöntekijä voi tukea perheenjäsenten tunne- ja vuorovaikutustaitoja havainnoiden ja ohjaamalla perheen arjen vuorovaikutustilanteita kuten ruokailua, sekä etsimällä ja tukemalla myönteisiä vuorovaikutuksen keinoja. (Järvinen ym. 2007, 84 - 85.) Työntekijä voi tukea ja kartoittaa perheen sosiaalista verkostoa perheenjäsenten kanssa esimerkiksi verkostokartan avulla. Sosiaaliseen verkostoon voi kuulua niin suku, ystävät kuin viranomaisetkin ja perhetyössä suhteita voidaan pyrkiä vahvistamaan ja parantamaan tilanteen vaatiessa. (Järvinen ym. 2007, 84 - 85, 154 - 155.)

2.2 Arjen sosiaalipedagogiikka lastensuojelun perhetyössä

Arjen sosiaalipedagogiikka on perhetyössä käytetty sosiaalipedagogiikan työmenetelmä, jolla vaikeissa oloissa eläviä ihmisiä autetaan ratkaisemaan ongelmiaan, sekä tuetaan heidän elämänhallintaansa ja subjektiivutta. Lastensuojelun perhetyössä arjen sosiaalipedagogiikan päämääränä on paremman

arkielämän luominen. (Hämäläinen & Kurki 1997, 126 - 128.) Subjektius on esimerkiksi itsenäisyyttä, itsensä kehittämistä, itsensä toteuttamista, vastuunottoa, yhteiskunnan jäsenyyttä, sekä omaan elämänsä kulkuun vaikuttamista. Sitä voidaan vahvistaa kohtelemalla ihmistä subjektina (Hämäläinen 1999, 61 - 62).

Sosiaalipedagoginen toiminta pohjautuu ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja perheen itsemääräämisoikeuteen sekä toimintaprosessiin osallistumiseen, jossa tähdätään yhdessä sovittuihin päämääriin. Sosiaalipedagoginen toiminta kattaa ennaltaehkäisevän, sekä korjaavan työn, jonka välimaastossa lastensuojelun perhetyökin on. (Hämäläinen ym. 1997, 49.)

Sosiaalipedagogiikkaan kuuluu huono-osaisten auttaminen ja yhteiskunnan epäkohtien pedagoginen kohtaaminen. Se myös pyrkii pedagogisin keinoin edistämään yksilön vapautta ja yhteisvastuuta, sekä hyvinvointia, oikeudenmukaisuutta ja yhteiskuntarauhaa. (Hämäläinen ym. 1997, 14 - 15.)

Ihmissuhdetyössä sosiaalipedagogiikka on myös ajattelutapa, josta käsin nähdään työn lähtökohdat, tarkoitus ja toimintamenetelmät. Tätä sosiaalipedagogista eli kasvatuksellista ajattelutapaa löytyy paljon lapsi-, nuoriso- ja perhetyöstä. (Hämäläinen ym. 1997, 18 - 19.) Sosiaalipedagogiikasta voidaan nähdä erillisenä pedagoginen perhetyö, johon kuuluu vanhempien kasvatusta, perhekasvatusta ja kasvatukselliset perheterapian muodot. Tässäkin koetaan tärkeänä edistää esimerkiksi perheen osallisuutta ja osallistumista, elämäntilannetta, sekä ennalta ehkäistä ja ratkaista sosiaalisia ongelmia pedagogisin keinoin. (Hämäläinen 1999, 66).

2.3 Lastensuojelun perhetyön aloittamisen syyt perheissä

Perheet tulevat lastensuojelun perhetyön piiriin erilaisista syistä. Olen pyrkinyt kartoittamaan näitä syitä kolmen erilaisen tutkimuksen avulla, jotka liittyvät lastensuojelun avohuollon perhetyön asiakkaisiin sekä Alvari-perhetyön. Ajallisesti tilastot kertovat tilanteita vuosilta 2002, 2006 ja 2008.

”Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat” - hankkeessa selvitettiin lastensuojelun avohuollon asiakkaita vuonna 2006. Hanke toimi Tampereen, Hämeenlinnan, Porin ja Tampereen seutukuntien alueella. Uusia lapsia tuli tuona aikana avohuollon asiakkaaksi 330. (Heino 2007.)

Lastensuojelun avohuollon tarvetta asuinperheen vanhempiin ja vanhemmuuteen liittyen hankkeessa aiheutti eniten vanhemman tai vanhempien jaksamattomuus (37 %), perheristiriidat (29 %), vanhempien riittämätön vanhemmuus (28 %), vanhemman tai vanhempien avuttomuus ja osaamattomuus (22 %), vanhemman tai vanhempien mielenterveysongelmat (20 %) ja vanhempien päihteiden väärinkäyttö (20 %). Muita vanhempiin liittyviä syitä olivat perheväkivalta tai sen uhka (14%), lapsen huolto- ja tapaamisriidat (14 %), lapsen hoidon laiminlyönti (13 %), muualla asuvan vanhemman aiheuttamat ongelmat (13 %), taloudelliset vaikeudet (13 %) ja työhön liittyvät tekijät (10 %). (Heino 2007, 58.)

Tarkasteltaessa lapsen ja nuoreen liittyviä tekijöitä lastensuojelun avohuollon asiakkuus johtui ristiriidoista lapsen tai nuoren ja heidän vanhempiensa välillä (22 %), koulukäyntivaikeuksista (20 %) ja lapsen tai nuoren huonosta psyykkisestä terveydestä (14 %). Muita tekijöitä olivat lapsen kehityksen viivästyminen (10 %) ja lapsen sairastelu usein tai lapsi oli fyysisesti sairas tai vammaisen (10 %). (Heino 2007, 59.)

Alvari - perhetyön vuoden 2008 raportissa selvitettiin lastensuojelun perhetyön asiakkaaksi tulon syitä. Syitä arvioivat perhetyöntekijät, jotka

vastasivat Alvari perhetyöstä tehtävään lomakekyselyyn koskien 190 asiakasperhettä. Alvari-perhetyö on Ensi- ja turvakotiliiton järjestämää ja se tarjoaa perhetyötä myös iltaisin ja viikonloppuisin. (Niemi 2008, 5 - 8, 16.)

Vuonna 2008 perheiden asiakkuus alkoi useimmiten Alvari-perhetyössä lasten kasvatus- ja kouluongelmien takia (73 mainintaa), väsyneen tai masentuneen äidin vuoksi (45 mainintaa), kotitöihin liittyvien syiden takia (41 mainintaa), päihteiden käytön vuoksi (38 mainintaa), väkivallan tai turvakodin jatkotuen vuoksi (34 mainintaa), avioeron (20 mainintaa) ja muiden mielenterveyden ongelmien kuin masennuksen takia (19 mainintaa.) Ongelmia tai tuen tarvetta perheissä aiheutti myös vauvan syntyminen (16 mainintaa), vuorovaikutus parisuhteessa (14 mainintaa), vanhemman tai lapsen kuoleminen (10 mainintaa) ja lapsen sijoituksen purku (7 mainintaa). Raportissa mainittiin myös lasten kasvatukseen liittyviä yksittäisiä asioita, joita olivat esimerkiksi koulupinnaus, näpistely, paikkojen rikkominen, tottelemattomuus, riitely, lasten ylipaino, lapsille annettu liika vastuu, uhkaileva kielenkäyttö, lasten yksinolo koulupäivien jälkeen, vanhempien erilaiset kasvatuseräpäisyydet, liian suuri riippuvuus äidistä, herääminen ongelmallista kouluuamuna ja lasten liiallinen vetäytyväisyys. (Niemi 2008, 16 - 17.)

Vuoden 2002 Alvari-perhetyön raportissa oli 67 lastensuojelun perhetyön asiakasperheen tietoja asiakkaaksi tulemisen syistä. Tiedot kerättiin Alvari-perhetyöntekijöiltä lomakekyselyinä. (Niemi 2002, 31.) Syitä olivat perheen äidin päihdeongelma tai huoli hänen jaksamisestaan (44 mainintaa), huoli lapsista (21 mainintaa) ja parisuhdeongelmat sekä perheväkivalta (19 mainintaa). (Niemi 2002, 36-37.)

Kolmen tutkimuksen tulokset osoittavat, että eri vuosina lastensuojelun perhetyön yleisin syy on vaihdellut. Yhteenvedon voitaisiin kuitenkin mainita, että näiden tutkimusten perusteella yleisin syy lastensuojelun perhetyön aloittamiselle perheessä on vanhemman tai vanhempien

jaksamattomuus, ristiriidat lapsen tai nuoren ja heidän vanhempiansa välillä, lasten kasvatus- ja kouluongelmat sekä perheen äidin päihdeongelma tai huoli hänen jaksamisestaan.

3 LAPSILÄHTÖISYYS PERHETYÖSSÄ

Lapsilähtöisyys lastensuojelun perhetyössä tarkoittaa lapsen näkökulman huomioimista ja kuulemistä, lapsen kanssa työskentelyä ja tapaamisia, sekä lapsen edun huomioimista kaikissa asioissa. Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan sitä, että lapsi on se syy, miksi perhetyötä tehdään ja kaikki tehdään lapsen parhaaksi ja otetaan lapsi osalliseksi toimintaan. Lapsilähtöisyys ei kuitenkaan syrjäytä täysin perhelähtöisyyttä, jossa nähdään perhe kokonaisuutena, mutta kaikki kuitenkin yksilöinä, jotka ovat oman elämänsä asiantuntijoita. (Järvinen ym. 2007, 28 - 29.) Vanhempien kanssa työskenneltäessä lapsilähtöisyys on perheen ongelmien käsittelyä lapsen näkökulmasta nähtynä. (Ketola 2008, 79)

Liiallisessa perhelähtöisyydessä on kuitenkin karikkonsa, joita Johanna Hurtig kuvaa tihkuvan auttamistavan mallillaan. Tässä mallissa ajatellaan, että lasta autetaan hänen vanhempiansa kautta, ja oletetaan muutosten näkyvän vanhempien kautta perheen arjessa ja vaikutettavan siten positiivisesti lapsen elämään. Hurtig varoittaa, ettei lapsen yhteyttä ja suhdetta varhaisiin ihmissuhteisiin tule korostaa liikaa lapsen hyvinvoinnin kustannuksella, sillä lapsen elämän turvallisuus ja fyysinen, sekä psyykinen hyvinvointi on tärkeämpää, kuin perheen yhdessä pysyminen. Vanhempien auttaminen voi Hurtigin mielestä mennä lapsen edelle, kun ajatellaan vanhempien auttamisen auttavan myös lasta ja unohdetaan lapsi työskentelystä ja kerätessä tietoa perheen arjesta ja elämästä ja nähdään lapsi vain vanhempiansa näkemysten kautta. (Hurtig 2003, 39 - 40.) Tätä lapsilähtöisyys haluaa välttää ja pyrkii tuomaan lasta perhetyön työskentelyssä näkyville ja kuuluville. Järvisen mielestä ei riitä, että keskitytään vanhempiin tai pelkästään lapsiin, vaan koko

perhettä tulee hoitaa, jotta voidaan ajatella lapsen parasta, sillä lapsi on osa perhettä, jonka hyvinvointiin vaikuttaa suuresti myös vanhempien ja muiden perheenjäsenten hyvinvointi. (Järvinen ym. 2007, 28 - 29.)

Lapsilähtöisyydellä on vahva perusta lastensuojelulaissa (L 417/2007), joka velvoittaa toimimaan lapsilähtöisesti. Lastensuojelulaki ja YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista takaavat lapsilähtöisyyden toteutumisen lapsen elämässä ja häntä koskevissa asioissa. Lapsilla on oikeus ilmaista oma mielipiteensä ja he ovat huomioitava lapsen iän ja kehitystason mukaan. Tämän toteutuminen taataan siten, että lasta täytyy kuulla häntä koskevissa hallinnollisissa ja oikeudellisissa toimissa. (Yleissopimus lapsen oikeuksista. 1991, I osa. 12 artikla) Lastensuojelulaki (L 417/2007) määrittelee tämän vielä tarkemmin ja velvoittaa viranomaisia kuulemaan 12 - vuotiasta tai vanhempaa lasta virallisesti kaikissa lastensuojeluasioissa antamalla hänelle tarpeeksi tietoa asiasta, ikä ja kehitystaso huomioon ottaen, ettei tieto vahingoita lasta. Lisäksi kaikenikäisten lasten mielipidettä pitää myös pyrkiä selvittämään ja työskenteilyn pitää lastensuojelussa ohjautua lapsen tarpeista käsin. (Taskinen 2008, 15 - 16.) Lastensuojelun keskeisiin periaatteisiin sisältyy myös ”mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissa” (L 13.4.2007/417).

Lasten mielipiteet ovat tärkeitä, heillä on ajatuksia perheestään, ja he pystyvät kertomaan odotuksiaan, pelkojaan ja toiveitaan, kun heille suodaan siihen tilaisuus. Forsberg kollegoineen (2006) sanoo, että lapsen auttamisessa on tärkeää pyrkiä saamaan tietoa lapsilta, sillä kenelläkään muulla ei ole sitä tietoa, vaikka aikuiset ajattelevatkin tietävänsä, mikä on parasta lapselle. Tämä voi johtaa siihen, että aikuiset eivät koe tarpeelliseksi edes kysyä lapselta. (Forsberg, Ritala-Koskinen & Törrönen 2006, 167, 183, 191.)

Forsberg ym. painottavat, että lapsen mielipidettä selvittäessä pitää kuitenkin huomioida lapsen oman mielipiteen kertomisen kuormittavuus. Lapselle voi olla raskasta olla ratkaisevassa asemassa selvitettäessä esimerkiksi sitä, missä lapsi tulevaisuudessa asuu tai lapsen läheisen tekemää rikosta, ja toimia siinä

todistajana. Vastuu voi tuntua raskaalta, jos oma perheenjäsen todetaan lapsen todistuksen mukaan syylliseksi ja lapsi voi tuntea syyllisyyttä ollessaan osallisena perheenjäsenen joutumisessa vankilaan. Lisäksi aina ei syyllisyyttä pystytä todentamaan ja lapsi voi joutua palaamaan kotiin niiden luokse, joista on kertonut ikäviä asioita ja tämä voi aiheuttaa uhan lapsen turvallisuudelle, ja estää lasta kertomasta vakavistakin asioista. (Forsberg ym. 2006, 184 – 185.)

Lasten yhteiskunnallinen asema on tullut näkyvämmäksi viime vuosina Suomessa, ja tämä näkyy etenkin valtakunnallisen lapsiasiavaltuutetun viran perustamisena vuonna 2005. Lapsuustutkimuksen tavoitteena on ollut laajentaa lapsuuskäsitystä, tehdä lasten toimijuus näkyväksi ja raottaa lapsuuden kulttuurisia ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Näihin pohjautuva uusi lapsikäsitys pitää sisällään lasten osaamisen ja vahvuuksien osoittamisen, lasten ihmisenä pitämisen, lapsen tarpeen tulla kunnioitetuksi, osalliseksi ja havaituksi sekä lapsen omaan lapsuuteensa vaikuttamisen. (Forsberg ym. 2006, 6 – 8.) Lapsikäsitys pitää lapsilähtöisyyden sisällään ja se ohjaa nykyistä lapsuustutkimusta, joka tukee sen esilletuloa yhteiskunnassa.

Lait turvaavat lapsen asemaa

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (L 8.4.1983/361), sekä lastensuojelulaki (L 13.4.2007/417) määrittelevät, miten lapsen huoltajan tai vanhempien tulee hoitaa lastaan. Lisäksi Suomi on hyväksynyt YK:n Yleissopimuksen lapsen oikeuksista vuonna 1991, ja nämä ohjaavat ja turvaavat lasten etua (Yleissopimus lapsen oikeuksista). Lastensuojelun perhetyötä ohjaavat myös nämä yllä mainitut lait heidän arvioidessaan täyttyvätkö tarpeelliset ja hyvät kasvuolosuhteet lapsen elämässä. Lastensuojelulaki pyrkii turvaamaan lapsen oikeuden erityiseen suojeluun ja turvalliseen kasvuympäristöön, sekä monipuoliseen ja tasapainoiseen kehitykseen (L 417/2007). Mikäli lapsen etu ei toteudu, niin lastensuojelulaki (L 417/2007) velvoittaa järjestämään lapselle ja hänen perheelleen lastensuojelun avohuollon tukipalveluja, joita ovat

muun muassa perhetyö (Taskinen 2008, 41 - 42). Lait siis määrittelevät, missä tilanteessa lapsen hoito on puutteellista ja milloin täytyy perheelle tarjota lastensuojelun perhetyötä avohuollon tukitoimena.

Laki lapsen huollosta (L 1983/361) ja lastensuojelulaki (L 1983/417) määräävät, että lapselle pitää turvata lapsen kehitystaso ja ikä huomioiden tarpeellinen valvonta ja huolenpito, läheiset ihmissuhteet sekä turvallinen ja virikkeitä sisältävä kasvatusympäristö. Se myös kieltää vanhemmilta lasten alistamisen, ruumiillisen kurittamisen sekä loukkaavan kohtelun (L 8.4.1983/361.) kuten lastensuojelulakikin, jonka keskeisissä periaatteissa taataan turvallinen kasvuympäristö ja henkinen ja ruumiillinen koskemattomuus (L 13.4.2007/417).

4 AIKAISEMMAT LASTENSUOJELUN PERHETYÖN LASTEN MIELIPITEITÄ SELVITTÄVÄT TUTKIMUKSET

Lastensuojelun perhetyöstä on tutkimuksia, mutta vain harvoja sellaisia, jotka keskittyvät lapsen mielipiteiden selvittämiseen. Lapsen asema on vahvistunut yhteiskunnassamme sekä kulttuurissamme, minkä vuoksi asiakaspalautteen keräämisessä on alettu huomioida myös lapset ja miettiä mahdollisuuksia kerätä lapsilähtöistä asiakaspalautetta heitä koskevissa palveluissa ja asioissa. (Forsberg 2002, 63) Useissa lastensuojelun perhetyön asiakkaiden ja perheiden mielipiteitä selvittävissä tutkimuksissa kysytään perheen vanhemmilta, mutta ei lapsilta. Lähiaikoina on kuitenkin tehty ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä, joissa on haastateltu myös lapsia, sekä ainakin yksi väitöskirja. Susanna Helavirta on haastatellut seitsemää lastensuojelun avohuollon asiakkaana olevaa lasta ja tutkinut heidän näkemyksiään hyvästä elämästä ja sen uhkista (Helavirta 2007, 629). Milla Aleniuksen ja Anna Erkkilän 2010 keväällä julkaistussa opinnäytetyössä haastateltiin kuutta lasta, joiden mielipiteitä pyrittiin selvittämään. Lisäksi Laura Vauhkosen ja Marja Pöhlänen (2009) opinnäytetyössä haastateltiin vanhempien lisäksi myös neljä lasta. Jyväskylän lastensuojelun perhetyön asiakkaiden kokemuksia saamastaan

perhetyöstä on selvitetty ennenkin kyselylomakkeella Kirsi Niemisen (2006) opinnäytetyössä, mutta mielipidettä kysyttiin vain vanhemmilta.

Lapsiin liittyvissä tutkimuksissa tuli esille monenlaisia seikkoja. Pöllänen havaitsi lasten kokeneen perhetyöntekijän käynnit mukavina ja hauskoina, perhetyöstä oli apua lapsille ja he saivat vaikuttaa perhetyön sisältöön. Se, että perhetyöntekijä vaihtui oli lasten mielestä pelottavaa. (Pöllänen M. 2009, 32.) Aleniuksen ja Erkkilän opinnäytetyössä lapset olivat tavanneet perhetyöntekijää useimmiten perhekeskuksessa eikä omassa kodissaan. Puolet oli pitänyt perhetyöstä aina, mutta toinen puoli kertoi omien huonojen ja hyvien päivien vaikuttavan asiaan. Kivoimpia asioita lasten mielestä olivat retket, leirit ja kerhot. Kaikki lapset olivat tavanneet perhetyöntekijää myös ilman vanhempia. Neljän kuudesta mielestä tapaamisia oli perhetyöntekijän kanssa sopivasti. Yhden lapsen kotona eivät olleet perhetyöntekijät käyneet koskaan ja yhden vain kerran. Tapaamisten ajankohdasta ja keskusteluissa ei aina oltu kysytty lapselta ja puolet sanoivat, että lapsen osallisuus näkyi enemmän päätettäessä mitä perhetyöntekijän kanssa tehdään, johon kaikki lapset olivat kokeneet saaneensa vaikuttaa. Lapsista neljä kuudesta tiesi syyn miksi lastensuojelun perhetyötä tehdään heidän perheessään. (Alenius M. & Erkkilä A. 2010, 30-36.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lasten mielipiteitä siitä, mikä merkitys lastensuojelun perhetyöllä on ollut heidän perhe-elämäänsä sekä kehittää kyselylomake lapsille tiedonkeruuta varten. Lastensuojelun perhetyön tärkein asiakas, ja pääasiallisen syy, miksi työtä tehdään on lapsi, mutta hänen mielipidettään kysytään harvoin tutkimuksissa, vaikka heillä voi olla tärkeää tietoa työn tuloksellisuudesta. Tulosten avulla perhetyötä voidaan ehkä mahdollisesti kehittää paremmaksi. Tutkimuskysymykseni on: Mikä on ollut

lastensuojelun perhetyön merkitys perheiden elämään Jyväskylässä lasten näkökulmasta? Tutkimustehtävänäni on kehittää lapsille kyselylomake lastensuojelun perhetyöstä ja arvioida sen toimivuutta. Lapsille suunnitellun kyselylomakkeen kysymykset pohjautuvat tutkimuskysymykseen ja pyrkivät selvittämään sen sisältöä.

5.2 Tutkimuskohde ja aineiston keruu

Tutkimuskohteenani minulla oli Jyväskylän lastensuojelun asiakasperheiden lapset. Rajasin ikäryhmää tutkimusmenetelmän vuoksi yli 10 - vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin, jotta he osaisivat kirjoittaa. Tarkoitan lapsella tai nuorella alle 18 - vuotiasta. Rajasin myös perheitä asiakkuuden keston mukaan ja pyrin siihen, että perheen asiakkuus olisi kestänyt vähintään kolme kuukautta, jotta lapselle olisi ehtinyt kertyä kokemuksia lastensuojelun perhetyöstä. Tutkimuksen aikataulun vuoksi otin mukaan perheet, jotka kykenivät osallistumaan tutkimukseen toukokuussa 2010. Tarkoitus oli saada tutkimukseen kymmenen lasta, mutta aikatauluni vuoksi sain vain kahdeksan, sillä en pystynyt tekemään haastatteluja enää kesäkuussa. Jouduin joustamaan myös lasten alaikärajaista saadakseni lisää lapsia tutkimukseeni, ja siksi otin mukaan myös yhden lapsen, joka ei osannut kirjoittaa. Kaikille tutkimuskohteen kriteerit täyttävälle perheille perhetyöntekijät kertoivat tutkimuksestani ja näyttivät esittelykirjeen. Tutkimukseen valikoitui mukaan kaikki perheet, jotka suostuivat osallistumaan.

Esittelin perhetyöntekijöille opinnäytetyöni heidän kokouksessaan ja muokkasimme yhdessä kyselylomaketta työelämän kiinnostuskohteiden mukaan. Pyysin perhetyöntekijöitä kysymään asiakasperheittensä vanhemmilta, haluavatko he antaa lastensa osallistua tutkimukseen. Lisäksi lapsilta kysyttiin erikseen halukkuutta vastata kyselylomakkeeseen. Vanhemmilla on mahdollisuus estää lasta osallistumasta tutkimukseen, joten tarvitsin vanhemman luvan ensiksi. Lapsen yksilöllisen osallistumisen oikeutta tukeva YK:n lapsen

oikeuksien sopimus ei takaa lapselle osallistumisoikeutta ilman vanhempien lupaa. Vanhemman täytyy olla tietoinen, mikäli hänen lapsensa osallistuu tutkimukseen. (Forsberg ym. 175 – 176.) Perhetyöntekijät esittelivät perheille opinnäytetyön esittelykirjeen ja tutkimukseen suostumuslomakkeen, jonka perusteella perheet pystyivät päättämään osallistumisestaan. Tarkoitukseni oli mennä perheiden kotiin, tai muuhun heidän valitsemaansa paikkaan täyttämään kyselylomake lapsen kanssa heille sopivana ajankohtana. Perheillä oli mahdollisuus sopia haastatteluajankohta ottamalla yhteyttä minuun, tai perhetyöntekijäänsä, mutta kaikki sopivat tapaamiset perhetyöntekijän välityksellä. Arvelin jo etukäteen, että se on helpompi perheille, sillä perhetyöntekijä on tuttu heille.

Tein haastatteluja perheiden kotona, uimahallin kahviossa ja nuorisotalolla. Sovimme tapaamiset siten miten se kävi perheille, ja useimmiten perhetyöntekijä oli mukana, mutta nuorisotalolla ei. Haastattelut tapahtuivat useimmiten tavallisen perhetyöntekijän tapaamisajan yhteydessä. Kerroin, että vanhemmat ja perhetyöntekijät eivät saa nähdä vastauksia, jotta lapsi sai täyttää kyselylomaketta rauhassa. Pyysin lapsia valitsemaan paikan, missä he haluavat kyselylomakkeen täyttää. Luin välillä kysymyksiä lapselle ääneen ja ohjeistin lomakkeen täytössä, sekä tarjouduin myös kirjoittamaan, mutta kaikki, paitsi yksi, joka ei osannut kirjoittaa, halusivat kirjoittaa itse. Annoin jokaiselle lapselle kiitokseksi osallistumisesta karkkia ja kerroin arpovani toukokuun 2010 lopussa osallistuneiden lasten kesken 15e lahjakortin Ekokauppa Ekoon. Pysin arvonnalla houkuttelemaan perheitä ja lapsia tutkimukseeni, sillä pelkäsin opinnäytetyöni alkuvaiheessa, etten saa yhtään lasta tutkimukseeni.

5.3 Tutkimuksen menetelmät ja aineiston analyysi

Yhdistin tutkimuksessani määrällistä ja laadullista tutkimusotetta. Pääasiassa tutkimukseni on kuitenkin määrällinen. Keräsin aineiston määrällisellä menetelmällä, eli puolistrukturoidulla kyselylomakkeella, joka sisälsi avointen

kysymysten lisäksi vastausvaihtoehdot valmiiksi antavia kysymyksiä. Kyselylomakkeessa käytin useaan otteeseen hiukan muokatusti Likertin asteikkoa, jota käytetään kyselylomakkeiden mielipideväittämissä. Siinä esiintyy usein sanonnat täysin samaa mieltä ja täysin eri mieltä toistensa vastakohtina neljän tai useamman mielipidettä kuvaavan väittämän muodossa. (Heikkilä 2001, 53.) Lisäksi kirjasin yhden lapsen vastaukset kyselylomakkeeseen lapsen puolesta, koska hän ei osannut lukea tai kirjoittaa.

Lisäksi aineiston analysoinnissa käytin pitkälti määrällisen tutkimuksen keinoja, eli aineiston kvantifiointia ja kvantitatiivista analyysiä. Kvantifioin tutkimukseni aineiston eli laskin avointen kysymysten ja strukturoitujen kysymysten samojen vastausten esiintyvyyden eri lasten vastauksissa (Tuomi & Sarajärvi 2002, 177). Kvantitatiivisen analyysin mukaisesti esitin tulokset taulukoissa, kappalemäärinä ja prosenttiosuuksina (Alasuutari 1994, 173). En tehnyt ennakoivia hypoteeseja tutkimuksen lopputuloksesta, vaan jätin ne tekemättä siksi, että jokaisella lapsella on omat mielipiteet ja kaikki kokevat asioita eri tavalla, joten heidän mielipiteiden ennustaminen olisi ollut todella vaikeaa ja luultavasti osoittautunut vääräksi.

Tutkimukseni noudattaa joitakin laadullisen tutkimuksen periaatteita. Ensinnäkin pyrin tutkimuksellani selvittämään tutkittavien mielipiteitä ja ajatuksia tutkittavasta aiheesta. (Eskola & Suoranata 1998, 16) Lisäksi aineistonkeruu sisälsi tutkittavien osallisuutta eli tutkittavien henkilöiden tapaamisia. Myös aineiston valintatapa ja aineiston koko perustuvat laadullisessa tutkimuksessa käytettyihin tapoihin. Valitsin tutkimuskohteen eli tutkittavat lapset laadullisella harkinnanvaraisen otannan tai näytteen avulla, jossa tutkimuksen teoriaperusta ohjaa aineiston hankintaa ja tutkittavien määrä on pieni, sekä siinä on tarkoitus perehtyä tutkittaviin perusteellisesti. Tarkoitus on, että ei tutkita minkä tahansa perheen lapsia, vaan niitä, joilla on tietoa, sekä kokemuksia tutkittavasta asiasta eli lastensuojelun perhetyöstä. (Eskola ym. 1998, 18.) Kvalitatiivisen tutkimuksen aineistokoko voi olla pieni, koska laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastolliseen yleistettävyyteen vaan aineiston

tarkoitus on tarkemmin kuvata jotain tutkittavaa aihetta ja antaa siitä lisää tietoa (Eskola ym. 1998, 61 - 62).

Olin aina läsnä lapsen täyttäessä kyselylomaketta, joten vastaajien määrä on siksi pieni. Kyselylomakkeen päädyin täyttämään yhdessä lapsen kanssa, koska postikyselynä tai vanhemman tai perhetyöntekijän kanssa täytettynä lapsen vastauksiin voi vaikuttaa muiden läsnäolo. Vastausten rehellisyys taa-taan sillä, että kukaan muu ei näe lapsen vastauksia kuin tutkija eli minä. Valitsin kyselylomakkeen haastattelun sijasta, sillä siten sain vastauksia useammalta lapselta.

Tutkittaessa ja haastateltaessa lapsia täytyy kiinnittää huomiota haastattelutilanteen luomiseen ja kysymisen tapoihin ja tekniikoihin, sekä tosiasioiden tarkkaan tiedonsaantiin. Lapsen tietolähteenä voi liittyä pulmia kuten lapsen vaikeneminen, vastausten niukkuus ja lyhyys, satuilu ja väärinmuistaminen. Lasten vastauksiin vaikuttavat kysymykset, joten niiden muotoon täytyy kiinnittää erityistä huomiota. (Forsberg ym. 2006, 181.)

Pyrin tekemään kyselylomakkeesta helposti ymmärrettävän ja lapsia miellyttävän kuvin ja lasten sanallisia ilmaisuja käyttäen, kuten esimerkiksi "ihan sama". Laitoin lomakkeeseen avointen kysymysten lisäksi strukturoituja kysymyksiä valmiine vastausvaihtoehtoineen, joita on nopea ja helppo täyttää, koska niihin ajattelin saavani varmemmin vastauksen, kuin avoimiin kysymyksiin. Oletan, että lapset ja nuoret vastaavat yleensä lyhyesti ja sanonnat "en tiedä" tai "ihan sama" voivat olla yleisiä lasten ja nuorten ilmaisuja. Vaikka olin läsnä lasten täyttäessä kyselylomaketta, niin se ei kuitenkaan poistanut sitä, että kaikkiin kysymyksiin lapset eivät vastanneet, koska kyselylomakkeeseen vastaaminen perustui vapaaehtoisuuteen.

5.4 Eettiset kysymykset tutkimuksessa

Otin huomioon kyselylomakkeiden kysymysten henkilökohtaisuuden ja arkaluontoisuuden siten, että lapset täyttivät kyselylomakkeen nimettömänä ja taustatietoina vastaajista kysyttiin vain ikä, sukupuoli ja aika, jolloin perhetyötä on tehty perheessä. Tutkimuksen eettisten periaatteiden mukaisesti tutkimuksessa on tärkeätä huomioida, ettei tutkittavan henkilöllisyys paljastu ja osallistuminen on vapaaehtoista, sekä tutkimuksesta on annettu osallistujille tarvittava ja oikea tieto tutkimuksen tavoitteesta sekä julkisuudesta. (Eskola ym. 1998, 56 - 57.)

Lapsen haastattelemisen seurauksia tulee aina arvioida kysyttäessä tietoja lapselta, koska se voi olla vaaraksi lapselle. Lapsi voi joutua vaaraan vanhempiensa taholta, koska hänen kertomiaan tietoja pidetään uhkana perheelle ja sen yhdessä pysymiselle ja, siksi lasta voidaan rangaista jopa vaikka lapsi ei olisi kertonut mitään, mutta epäillään näin tapahtuneen. (Forsberg ym. 2006, 171.) Tämän asian olisin voinut huomioida paremmin tutkimuksessani pitämällä kyselylomakkeen kysymykset salaisina vanhemmilta, mutta uhka on myös olemassa vaikka vanhemmat eivät tietäisikään, mitä lapselta on kysytty. Kaikki vanhemmat eivät myöskään osoittaneet kiinnostusta nähdä kyselylomaketta. Luotin kuitenkin siihen, että lastensuojelun perhetyöntekijät ehdottavat tutkimusta perheille, joille se soveltuu eli perhe ei ole akuutissa kriisissä eikä lasten turvallisuus ole uhattuna.

Lapset vastasivat kyselylomakkeeseen minun seurassani, eikä kukaan muu kuin minä nähnyt vastauksia. Näin myös pyrin takaamaan vastausten rehellisyyden, koska lapsen ei tarvitse ottaa huomioon kenen tunteita hän loukkaa, tai mitä muut haluaisivat hänen vastaavan, vaan hän voi kertoa oman mielipiteensä. Ainakin olen pyrkinyt minimoimaan vastauksiin vaikuttavat tekijät. Siltikin on mahdollista lojaalius-kehysajatuksen mukaisesti, että lapset ovat niin lojaaleja vanhemmilleen, että eivät kerro heistä tai perheestään ikäviä asioita, joten tutkimustulokset voivat vääristyä (Forsberg ym. 2006, 171).

Olin paikalla silloin, kun lapsi täytti kyselylomaketta, jotta pystyin varmistamaan siitä, kuka vastaa kysymyksiin, ja auttamaan lasta ymmärtämään kysymyksiä, sekä tarvittaessa kirjoittamaan, jos lapsi ei osannut ikänsä puolesta kirjoittaa vielä. Kerroin vanhemmille, että mikäli he halusivat nähdä kyselylomakkeen, niin voin sen heille näyttää ennen, kuin täytämme sen lapsen kanssa. En antanut perheille etukäteen tutustumiskappaletta kyselylomakkeesta perhetyöntekijän mukana, sillä se olisi mahdollistanut perheen yhteisen keskustelun kysymyksistä, joka olisi voinut vaikuttaa lapsen vastauksiin, ja siten vääristää tutkimuksen tuloksia.

Lasta tutkittaessa ja häneltä tietoja hankittaessa tulee esille särkymis-kehys, jonka mukaan lapsi voi särkyä tai säikkyä, kun häneltä kysytään vaikeita asioita. Asiat voivat olla epämieluisia käsitellä ja puhua lapselle ja ajatellaan, että epäammattimaisesti ja huonosti toteutettu lähestyminen voisivat olla haitaksi lapsille. (Forsberg ym. 2006, 171.) Tutkijana tai lapsen kanssa työskentelijänä minulla ei ole paljon kokemusta, joten en välttämättä osaa kysyä oikein ja tarpeeksi hienovaraisesti, mutta pyrin olemaan tuomatta liian vaikeita asioita esille. Lisäksi pyrin antamaan lapsille vastausvaihtoehtoja, jolla asiaan voi jättää vastaamatta tai tehdä sen nopeasti ja sitä paljon vatvomatta tai vaatimatta lasta keskustelemaan asiasta kanssani.

Aineistonkeruun yhteydessä sain väistämättä selville salaisia tietoja perheistä, kuten perheen osoitteen, joko heiltä itseltään tai heidän suostumuksella perhetyöntekijältä. Käytyäni perheessä hävitin muistiin kirjoittamani osoitteet, jotta tietoa ei voi joutua väriin käsiin.

Kerroin perheille rehellisesti, että opinnäytetyöni julkaistaan Jyväskylän ammattikorkeakoulun internetsivuilla ja on kaikkien luettavissa Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjastossa, sekä Jyväskylän lastensuojelun perhetyö tulee saamaan oman kopionsa. Opinnäytetyön julkisuuden vuoksi olen päättänyt, että lasten yksityisyyttä suojatakseni en käytä opinnäytetyössäni paljon

suoria lainauksia kyselylomakkeen vastauksista ja pyrin luokittelemaan vastaukset siten, että niistä on vaikea saada selville vastaajaa.

Tutkimusaineisto eli lasten täyttämät kyselylomakkeet eivät sisältäneet tietoa, joista voisi tunnistaa ketään, mutta silti niiden säilytyksen kanssa olin varovainen vastausten luottamuksellisuuden vuoksi. Säilytin kyselylomakkeet ja tutkimukseen suostumislomakkeet lukollisessa laatikossa, jotta muilla ei ollut pääsyä tutkimusaineistoon. Opinnäytetyön valmistuttua hävitin kyselylomakkeet kokonaan polttamalla.

Ongelmallisinta opinnäytetyöni eettisyyttä tarkasteltaessa on, että perhetyöntekijät tietävät, ketkä lapset ovat osallistuneet tutkimukseen, sillä he ovat sopineet tapaamisajat kanssani ja olleet läsnä tapaamisissa. Tutkimuksen täyden vastaussuojan olisi tuonut vain se, että olisin sopinut perheiden kanssa itse tapaamisajat ja tapaamisissa ei olisi ollut mukana lastensuojelun perhetyöntekijöitä. Perheillä oli kuitenkin mahdollisuus toteuttaa tutkimukseen osallistuminen ilman perhetyöntekijöiden tietoa osallistujista, mutta kukaan ei halunnut menetellä näin. Annoin vaihtoehdoksi sopia tapaamisajan perhetyöntekijän välityksellä, sillä aavistin, että se on helpompi tapa perheille ja ei jättäisi perheitä osallistumasta tutkimukseen, kuten olisi voinut käydä, jos heillä ei olisi ollut muuta vaihtoehtoa, kuin sopia tapaamiset minun kanssani suoraan. Jälkikäteen ajatellen näyttää siltä, että tutkimusperheiden saaminen meni tutkimuksessa tutkimukseen osallistuneiden lasten yksityisyyden suojan edelle, joka mietityttää näin jälkikäteen. Mikäli tekisin tutkimuksen uudestaan niin varaisin pitkän ajan aineiston keruuseen, ja pyytäisin vain perhetyöntekijöitä antamaan tutkimuksen esittelykirjeen kriteerit täyttävälle perheille, ja perheet sopisivat tapaamiset kanssani, jotta perhetyöntekijätkään eivät tietäisi ketkä lapset ovat vastanneet kyselylomakkeeseen. Tämä lisäisi tutkimuksen eettisyyttä ja vastausten luotettavuutta, sillä lasten mielipiteet tulevat kuitenkin opinnäytetyössäni ilmi, vaikkei niistä voi tietääkään vastaajaa, mutta vastaajien pienen lukumäärän takia voi tunnistettavuus olla riski lasten tuntemisen kautta.

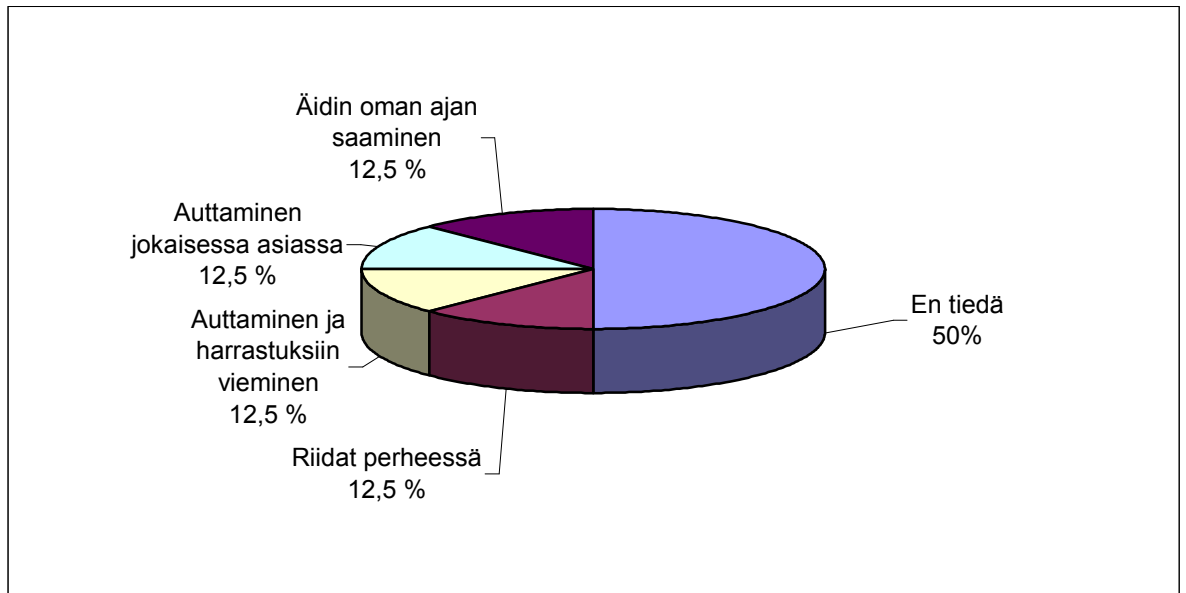
6 TUTKIMUSTULOKSET

Kysyin tutkimukseen osallistuneiden taustatietoja jonkin verran, mutta en kovin tarkkaa tietoa lasten yksityisyyden säilyttämisen takia. Lasten ja nuorten ikä oli 7 - 15- vuotta ja lastensuojelun perhetyötä heidän perheessään oli tehty 6 kk - 2 -vuotta. Tutkimukseen osallistui kaksi tyttöä ja kuusi poikaa eli yhteensä kahdeksan lasta.

6.1 Lasten käsitykset siitä, miksi perhetyöntekijä käy perheessä

Yleisin vastaus kysyttäessä lapsen käsitystä siitä, miksi perhetyöntekijä käy perheessä, oli en tiedä, jonka mainitsi neljä lasta. Toisin sanoen puolet vastajista ei tiennyt syytä, miksi heidän perheessään tehdään lastensuojelun perhetyötä. Moni lapsi sanoi ensiksi, ettei tiedä vastausta ja osaa vastata ja keskustelimme tästä lasten kanssa ja kerroin, että he voivat vastata siten miten arvelevat asian olevan. Pari lasta sanoi, ettei halua tietää tai sillä ei ole väliä. Muita mainittuja syitä perhetyölle perheessä olivat lasten mielestä riidat perheessä, auttaminen ja harrastuksiin vieminen, auttaminen jokaisessa asiassa, sekä äidin oman ajan saaminen.

KUVIO 1. Lasten käsitykset siitä, miksi perhetyöntekijä käy perheessä

6.2 Asioita, joita lapset ovat tehneet perhetyöntekijän kanssa ja miltä se heistä tuntui

Eniten lapset olivat käyneet perhetyöntekijän kanssa uimassa ja ratsastamassa, jotka molemmat saivat lapsilta kolme mainintaa. Pulkkamäki oli toiseksi eniten tehty asia perhetyöntekijän kanssa, joka sai kaksi mainintaa. Muita mainittuja asioita oli tehnyt vain yksi lapsi ja näitä asioita olivat syöminen ulkona, keskustelu, lautapelin pelaaminen, museo ja yksi ei ollut tehnyt mitään perhetyöntekijän kanssa. Kaikkia paitsi yhtä tekemistä, joka oli museo, lapset kuvasivat positiivisilla tunteilla kuten kivaa, hauskaa ja iloinen. Käynti museossa oli yhden lapsen mielestä pitkästyttävää.

TAULUKKO 1. Mitä lapset ovat tehneet perhetyöntekijän kanssa ja miltä se heistä tuntui.

Asia, jota lapsi oli tehnyt perhetyöntekijän kanssa	Lapsella heränneet tunteet
uiminen 3	kiva 3 iloinen 1
museo 1	pitkästyttävä 1
pulkkamäki 2	kiva 2
ratsastus 3	kiva 2 iloinen 1 ihan hauskaa 1
ei mitään 1	-
syöminen ulkona 1	kiva 1
pelaaminen lautapeliä 1	kiva 1
keskustelu 1	hyvältä 1

6.3 Asioita, joita lapset haluaisivat tehdä perhetyöntekijän kanssa

Taulukosta 2. tulee ilmi yksityiskohtaisesti, mitä lapset mieluiten tekisivät perhetyöntekijän kanssa. Laskin ”olisi aika kivaa” ja ”olisi todella mukavaa” vastaukset yhteen. Tuloksena sain, että lapset haluaisivat eniten harrastaa jotakin esimerkiksi luistelua, jalkapalloa, koripalloa, keilailua, uintia, laskettelua, ratsastusta ynnä muuta sellaista. Nämä valitsi kuusi lasta. Toiseksi eniten he haluaisivat katsoa elokuvaa tai käydä elokuvateatterissa, jonka valitsi viisi lasta, sekä pelata lauta-/kortti-/tietokone- tai pelikonepelejä tai muita pelejä, jota kannatti myös viisi lasta. Kolmanneksi eniten he halusivat käydä syömässä jossain, jonka valitsi neljä lasta. Kolme rastia sai moni ja niitä olivat seuraavat aiheet: puhua minulle tärkeistä asioista, laittaa yhdessä ruokaa tai leipoa, käydä museossa, käydä kaupungilla ostoksilla, sekä viettää aikaa aikuisen kanssa. Kaksi rastia sai koululäksyjen tekeminen tai kokeisiin lukemi-

nen, sekä pihalla tai leikkipuistossa ulkoilu tai lenkkeily. Vähiten kannatusta eli yhden rastin saivat kirjasto, teatteri, musiikkitapahtuma, sekä puuhailu yhdessä koko perheen ja perhetyöntekijän kanssa. Epämieluisia puuhia eli ei missään nimessä vastauksia kolmen lapsen mielestä olivat teatterissa käynti ja kahden lapsen mielestä ajan vietto aikuisen kanssa, tärkeistä asioista puhuminen ja leipominen tai ruoanlaitto.

TAULUKKO 2. Mitä lapset haluaisivat tehdä perhetyöntekijän kanssa? (N=8)

Perhetyöntekijän kanssa tehtävä toiminta	Lapsen mielipide	yhteensä (tytöt + pojat)
puhua minulle tärkeistä asioista	En missään nimessä	2
	En kovin mielelläni	0
	Ihan sama	3
	Olisi aika kivaa	1
	Olisi todella mukavaa	2
tehdä koululäksyjä/ saada apua kokeisiin lukemiseen/ läksyihin huom. tällä rivillä N=7	En missään nimessä	1
	En kovin mielelläni	1
	Ihan sama	3
	Olisi aika kivaa	2
	Olisi todella mukavaa	0
laittaa yhdessä ruokaa/leipoa	En missään nimessä	2
	En kovin mielelläni	0
	Ihan sama	3
	Olisi aika kivaa	0
	Olisi todella mukavaa	3
pelata lauta-/kortti /tietokone-tai pelikonepelejä tai muita pelejä	En missään nimessä	0
	En kovin mielelläni	0
	Ihan sama	3
	Olisi aika kivaa	1
	Olisi todella mukavaa	4
katsoa elokuvaa/ käydä elokuvateatterissa	En missään nimessä	0
	En kovin mielelläni	0
	Ihan sama	3
	Olisi aika kivaa	2
	Olisi todella mukavaa	3
ulkoilla pihalla tai leikkipuistossa/ lenkkeillä	En missään nimessä	1
	En kovin mielelläni	2
	Ihan sama	3
	Olisi aika kivaa	2
	Olisi todella mukavaa	0

käydä kirjastossa	En missään nimessä En kovin mielelläni Ihan sama Olisi aika kivaa Olisi todella mukavaa	0 0 7 1 0
käydä teatterissa kat- somassa näytelmää huom. tällä rivillä N=7	En missään nimessä En kovin mielelläni Ihan sama Olisi aika kivaa Olisi todella mukavaa	3 1 2 0 1
käydä museossa	En missään nimessä En kovin mielelläni Ihan sama Olisi aika kivaa Olisi todella mukavaa	1 2 2 2 1
käydä lasten musiikki- konsertissa/ bändin keikalla tai muussa mu- siikki konsertissa tai tapahtumassa	En missään nimessä En kovin mielelläni Ihan sama Olisi aika kivaa Olisi todella mukavaa	1 3 3 0 1
käydä kaupungilla os- toksilla	En missään nimessä En kovin mielelläni Ihan sama Olisi aika kivaa Olisi todella mukavaa	1 0 4 1 2
käydä syömässä	En missään nimessä En kovin mielelläni Ihan sama Olisi aika kivaa Olisi todella mukavaa	0 1 3 1 3
tehdä jotain perhetyön- tekijän sekä muiden perheesi jäsenten kans- sa kaikki yhdessä	En missään nimessä En kovin mielelläni Ihan sama Olisi aika kivaa Olisi todella mukavaa	1 2 4 1 0
viettää aikaa aikuisen kanssa huom. tällä rivillä N=7	En missään nimessä En kovin mielelläni Ihan sama Olisi aika kivaa Olisi todella mukavaa	2 1 1 1 2
harrastaa jotain (esi- merkiksi luistelu, jalka- pallo, koripallo, keilai- lu, uinti, laskettelu, rat- sastus..)	En missään nimessä En kovin mielelläni Ihan sama Olisi aika kivaa Olisi todella mukavaa	0 0 2 1 5

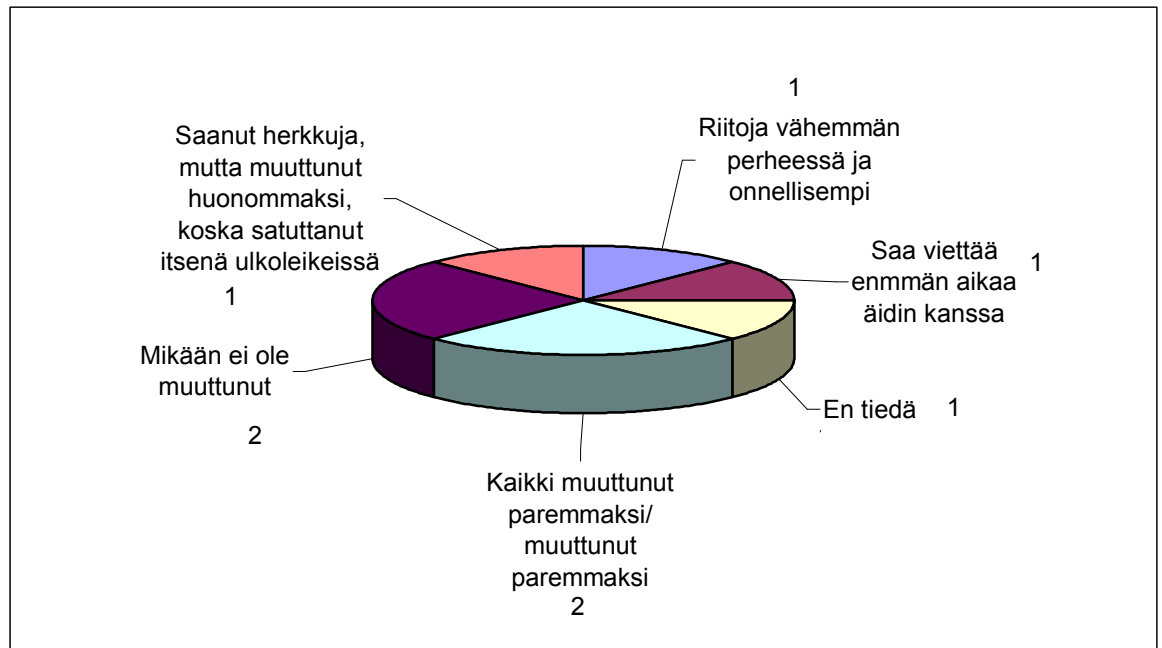
Taulukkoon 2. liittyvän jatkokysymyksen ”Jos haluat harrastaa jotain perhetyöntekijän kanssa niin kerro mitä” vastauksissa tuli esille seuraavia harrastuksia: uinti mainittiin kaksi kertaa, ostoksilla käynti kaupungilla ja keilailu sekä auringonotto rannalla mainittiin kaikki kerran, jalkapallo sai kolme mainintaa ja tanssitunti yhden. Yksi lapsi vastasi ettei tiedä. Eniten kannatus-ta saivat siis jalkapallo ja uinti.

Samaan aiheeseen eli asioihin mitä haluasi tehdä perhetyöntekijän kanssa liittyi vielä yksi kysymys siitä onko vielä jotain mitä lapsi haluaisi tehdä perhetyöntekijän kanssa. Vastauksissa ilmeni leipominen ja elokuvissa käynti.

6.4 Lasten elämässä muuttuneet asiat perhetyön aloittamisen jälkeen

Kysyin lapsilta lomakkeessa avoimella kysymyksellä, mitkä asiat ovat muuttuneet perhetyön alkamisen jälkeen. Vastausvaihtoehtona oli, että asiat ovat voinet muuttua esimerkiksi huonommaksi tai paremmaksi. Yksi lapsi vastasi, että riitoja oli perheessä vähemmän perhetyön aloittamisen jälkeen, ja hän oli onnellisempi. ”En tiedä” - vastauksia oli yhdellä lapsella ja kahden lapsen mielestä kaikki oli muuttunut paremmaksi. Kahden lapsen mielestä mikään ei ole muuttunut ja, yksi lapsi oli saanut olla äitinsä kanssa enemmän. Yksi lapsi mainitsi, että oli saanut herkkuja ja oli muuttunut huonommaksi, koska oli satuttanut itsensä ulkona. Eniten vastauksia eli kaksi mainintaa sai asioiden muuttuminen paremmaksi, mutta myös asioiden pysyminen ennallaan.

KUVIO 2. Lasten elämässä muuttuneet asiat perhetyön aloittamisen jälkeen

6.5 Asioita, joita lapset haluavat muuttaa elämässään

Kysyin avoimella kysymyksellä, mitä lapset haluaisivat muuttaa elämässään jos he voisivat tehdä kolme toivomusta. Asioita, joita haluttiin saada oli tietokone, opiskelupaikka hevosopistossa ja minikrossi, mutta oli myös yksi vastaus, jossa lapsi ei halunnut mitään. Muutosta toivottiin äidin ja toisen perheen jäsenen onnellisuuden lisääntymisenä, sekä joku halusi uimista, shoppailua ja auringonottoa rannalla jokaisena päivänä. Tyhjä rivi tai en tiedä - vastaus oli kolmessa kyselylomakkeessa.

6.6 Lastensuojelun perhetyön vaikutus lasten arkielämään

Kysyin strukturoiduilla väittämillä sitä, mitkä asiat ovat olleet perheissä jo hyvin ennen perhetyön aloittamista ja näistä eniten tuli esille kolmen lapsen mainitsema turvallisuus kotona. Kolme lasta mainitsi, että voivat tuoda kave-

reita kotiin kylään, että he noudattavat vanhempien sääntöjä ja kotiintuloai-koja. Kolme lasta myös valitsi vastauksen, etteivät aikuiset eivätkä kaverit satuta eli fyysisesti tai henkisesti pahoinpitele lasta. Eniten paremmaksi lasten elämässä olivat muuttuneet neljän lapsen mielestä turvallisuuden tunne kotona ja lapsen tunne tulla kuulluksi aikuisten tai vanhempiensa taholta. Kuuden lapsen mielestä eniten lasten elämässä ennallaan perhetyön aloittamisen jälkeen oli pysynyt säännöllinen koulussa käynti ja viiden lapsen mielestä nukkumaanmeno sovittuihin aikoihin.

Lapset kertoivat myös asioita, jotka ovat muuttuneet huonommaksi perhetyön aloittamisen jälkeen ja näistä jokainen sai yhden rastin. Huonommaksi muuttui avunsaanti koululäksyissä ja kokeisiin luvussa, onnellisuus kotona, vanhempien tietämys lapsen olinpaikasta, sekä se, että lapsi voi kertoa jollekin aikuiselle häntä vaivaavista asioista.

TAULUKKO 3. Lastensuojelun perhetyön vuoksi tapahtuneet asiat lasten elämässä. (N=8)

Väittämät	Vastausvaihtoehdot	yhteensä (tytöt + pojat)
oloni on turvallinen kotona	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	4 0 1 3
saan apua koululäksyissä/ kokeisiin luvussa (huom. N=7)	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	2 1 3 1
käyn säännöllisesti koulussa	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	2 0 6 0
olen onnellinen kotona	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	3 1 2 2
aikuiset/vanhemmat kuuntelevat minua	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana	4 0 3

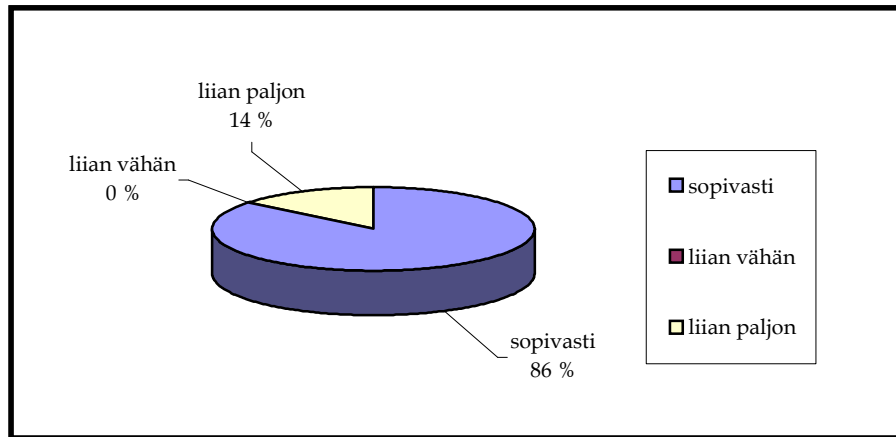
	on ollut jo hyvin	1
menen nukkumaan sovittuihin aikoihin	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	2 0 5 1
syön säännöllisesti ja riittävästi (huom. N=7)	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	3 0 4 0
voin tuoda kavereita kotiin kylään	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	2 0 3 3
voin käydä kavereiden luona kylässä	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	2 0 4 2
vanhemmat tietävät aina missä olen	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	2 1 3 2
noudatan vanhempien asettamia sääntöjä ja kotiintuloaikoja	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	1 0 4 3
voin kertoa mieltä vaivaavista asioita jollekin aikuiselle	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	2 1 4 1
kukaan ei satuta minua (aikuiset/kaverit)	muuttunut paremmaksi muuttunut huonommaksi pysynyt samana on ollut jo hyvin	1 0 4 3

6.7 Perhetyöntekijän kanssa vietetty aika

Suurin osa eli kuusi lasta (86 %) kertoi viettäneensä sopivan paljon aikaa perhetyöntekijän kanssa ja yksi lapsi (14 %) liian paljon. Kukaan lapsista ei kokenut viettäneensä liian vähän aikaa perhetyöntekijän kanssa. Kysymyksen vastausvaihtoehdot olivat sopivasti, liian paljon ja liian vähän. Yksi lapsi ei

ollut vastannut tähän kysymykseen, joten vastaajia on tämän kysymyksen osalta vain seitsemän.

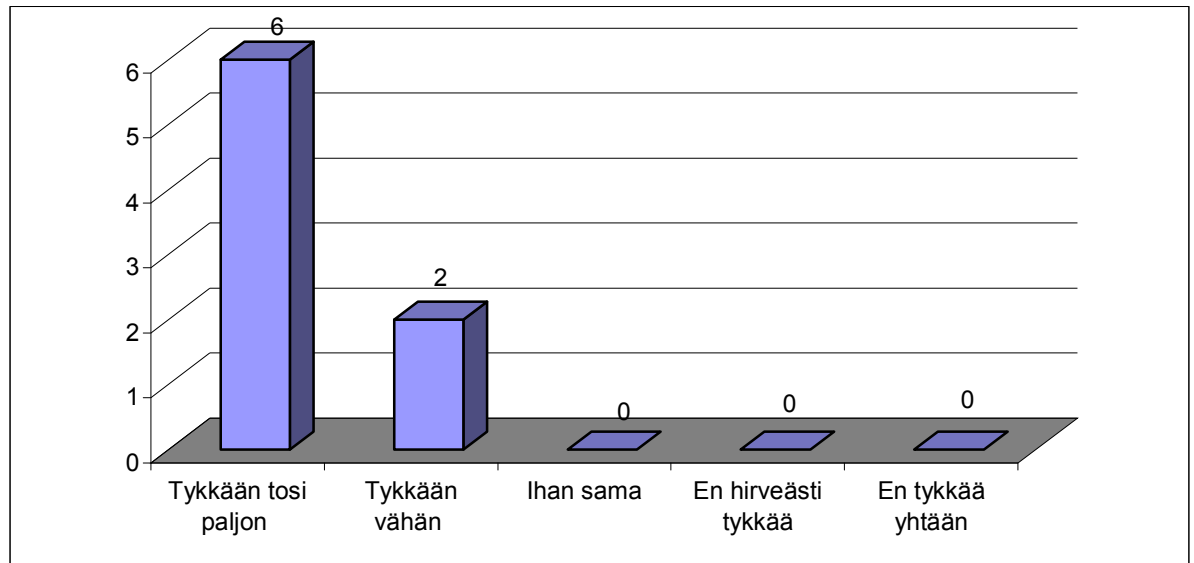
KUVIO 3. Perhetyöntekijän kanssa vietetty aika (N=7)

6.8 Lasten tyytyväisyys lastensuojelun perhetyöhön

Suurin osa eli kuusi lapsista (75 %) oli todella tyytyväisiä perhetyöhön, sillä he valitsivat vastausvaihtoehtokseen tykkään tosi paljon-vaihtoehdon. Kaksi lasta eli 25 % tykkäsi vähän perhetyöstä ja kukaan lapsista ei suhtautunut kielteisesti lastensuojelun perhetyöhön.

KUVIO 4. Lasten tyytyväisyys lastensuojelun perhetyöhön. (N=8)

6.9 Lasten ideat, mielipiteet ja parannusehdotukset lastensuojelun perhetyöstä

Suurin osa eli kuusi lasta jätti vastaamatta tähän kysymykseen. Tämän osion vastauksessa mainittiin, että perhetyö on todella kivaa ja lisänä oli piirretty hymiö. Toinen vastaus oli epäselvä, jossa haluttiin, että perhetyössä lapsen kirjoittaman mukaan ”kytäisiin” asioita vähemmän.

7 TUTKIMUSTULOSTEN JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Pyrin opinnäytetyölläni saamaan tietoa lasten mielipiteistä lastensuojelun perhetyöstä ja sen vaikutuksista lapsen elämään. Tämä toteutui, koska kahdeksan lasta osallistui tutkimukseeni ja vastasi suurimpaan osaan kysymyksistä. Tutkimukseni tuotti uutta tietoa ja antoi työkaluja, joilla kehittää lastensuojelun perhetyötä lapsilähtöisemmäksi. Tutkimustulosten perusteella puolet lapsista eivät tieneet, miksi perhetyötä tehdään heidän perheissään ja

suurin osa oli viettänyt sopivasti aikaa perhetyöntekijän kanssa. Kaikki lapset pitivät perhetyöstä, ja sillä oli ollut positiivisia vaikutuksia lasten elämään.

Käytännön johtopäätökset ja tutkimustulosten vertailu muihin tutkimuksiin

Tutkimukseni tulokset osoittivat, että moni lapsi ei tiedä, miksi heillä tehdään lastensuojelun perhetyötä (50 %). Itse asiassa tulos voi olla vielä hiukan suurempi, sillä moni lapsi sanoi, ettei tiedä vastausta ja kehotin heitä vastaamaan siten, miten he luulevat asian olevan. Vastauksista ilmeni, että kaikki lapset eivät välttämättä tiedä todellista syytä. Aleniuksen ja Erkkilän (2010, 37) opinnäytetyössä myös osa lapsista (2/6) ei tiennyt syytä, mutta neljä lasta tiesi ja kaksi näistä neljästä ei halunnut kertoa syytä. Perustuslaki takaa lapsille tiedonsaannin heitä koskevissa asioissa, ja lastensuojelun perhetyössäkin lapsille pyritään kertomaan heitä koskevista asioista iän ja kehitystason mukaan antamatta kuitenkaan heille haitallista tietoa. Perheen tilanteessa ja elämässä voi olla asioita, joita ei voi lapsille kertoa. (Taskinen 2008, 15 - 16.)

Norjalaisessa Sandbaekin (2004) lasten perhetyötä selvittävässä tutkimuksessa todettiin myös, että lapset eivät tieneet työskentelyn syitä tai tavoitteita, ja heidän tietonsa perhetyön työskentelystä oli vääristynyt tai puutteellinen (Forsberg, Ritala-Koskinen & Törrönen 2006, 188). Lapset voivat olla syrjäanvetäytyviä, jos heille on epäselvää miksi, ja mitä siitä seuraa, kun heillä työskentelee perhetyöntekijä. Tietämättömyys luo lapselle myös epävarmuutta ja ehkä luuloa siitä, että asia on aikuisten välinen, eikä koske häntä ollenkaan. Lapselle tulisi tarjota työkaluja myös ymmärtää itseään ja elämäänsä, ja tilaisuus kertoa oman näkemyksensä, miltä perheen tilanne hänestä tuntuu. Omien asioiden kertominen voi olla lapselle todella tärkeää. Hankalien asioiden ja tunteiden jakaminen, jolloin kuuntelijan välittäminen ja turva voivat olla lapsen huolta ja taakkaa helpottavia. Lapsi voi jopa odottaa, että joku uskaltaisi kertoa ja kysyä perheen vaikeistakin asioista, sillä lapselle on äärimmäisen raskasta jos kaikki tietävät, että jokin on vikana, mutta asia on sel-

lainen mistä kukaan ei puhu, ja lapsi joutuu kantamaan murheitaan yksin ilman lohduttavaa aikuista, joka jakaisi hänen murheensa. Ei pidä unohtaa, että lapset elävät perheessä jokainen hetki ja tietävät yllättävän paljon siellä tapahtuvista asioista. (Forsberg ym. 2006, 172, 192 - 193)

Tutkimukseni tuloksissa nousi esille, että lapset olivat käyneet perhetyöntekijöiden kanssa uimassa, ratsastamassa, pulkkamäessä, syömässä ulkona ja museossa. Myös lautapeliä pelataan mainittiin. Aleniuksen ja Erikkilän (2010, 38) opinnäytetyö kertoi lasten myös pelanneen, jutelleen ja syöneen jotain lastensuojelun perhetyöntekijän kanssa, mutta heidän opinnäytetyönsä toi esille sellaisiakin asioita mitä minun ei tuonut kuten leikkiminen, ulkoilu ja läksyjen teko.

Kysyessäni lapsilta avoimella kysymyksellä, mitä he halusivat harrastaa ja tehdä perhetyöntekijän kanssa lapset kertoivat haluavansa uida, pelata jalkapalloa, keilata, leipoa, käydä elokuvissa ja ostoksilla kaupungilla, ottaa aurinkoa rannalla ja käydä tanssitunneilla. Samaa asiaa oli kysytty Pölläsen ja Vauhkosen (2009, 32) opinnäytetyössä lapsilta ja tulokset olivat osittain samoja. Molemmissa tutkimuksissa esiintyviä tuloksia olivat lasten toive saada harrastaa enemmän uintia sekä toiminnallisia pelejä kuten jalkapalloa.

Kysyin kyselylomakkeella lapsilta, mikä heidän elämässään oli muuttunut perhetyön myötä ja he kertoivat vastauksissaan, että riidat olivat vähentyneet perheessä, onnellisuus lisääntynyt, asiat muuttuneet paremmaksi, oli saanut viettää enemmän aikaa äidin kanssa sekä kaksi kertoi myös, ettei mikään ollut muuttunut. Tutkimukseni tulokset olivat samankaltaisia kuin Aleniuksen ja Erikkilän (2010, 40) opinnäytetyössä, joka osoitti myös, että vanhempien riidat olivat vähentyneet ja kaksi oli sitä mieltä, että muutosta ei tapahtunut. Joitakin erilaisia tuloksia ilmeni Aleniuksen ja Erikkilän opinnäytetyössä kuten vanhempien lapsille suuttumisen väheneminen ja muutoksen tapahtuminen lapsessa ja hänen toimintatavoissa.

Kyselylomakkeeni vastausten perusteella lapset halusivat erilaisten asioiden muuttuvan elämässään kuin Aleniuksen ja Erkkilän opinnäytetyössä (2010, 40 – 41), jossa haluttiin vanhempien lopettavan kiroilun, isän vähentävän tietokoneen käyttöä sekä aamuyölle venyviä baarireissuja. Omien tutkimustulosteni mukaan muutosta toivottiin vapaa-aikaan liittyviin harrastuksiin sekä konkreettisia asioita, mutta perhe-elämään liittyen toivottiin äidin ja jonkun muun perheenjäsenen onnellisuuden lisääntyvän. Tutkimuksia yhdisti se, että molemmissa esiintyi lapsia, jotka eivät halunneet muuttaa mitään, sekä lapsia, joilla oli vapaa-aikaa koskevia harrastustoiveita. Otos oli molemmissa opinnäytetöissä pieni, joten varmaan melkein jokainen lapsi toi esille erilaisia asioita ja samoja asioita ei esiintynyt kuin kerran Aleniuksen ja Erkkilän tutkimuksessa ja minun ei kertaakaan.

Vertasin tutkimustuloksiani toiseen tutkimukseen, jossa myös kysyttiin lastensuojelun perhetyön lapsiasiakkailta, ovatko he tavanneet perhetyöntekijää sopivasti, liian vähän tai liian paljon, ja tulokset olivat lähestulkoon samanlaisia. Molemmissa opinnäytetöissä suurin osa lapsista oli tavannut perhetyöntekijää sopivasti ja vähemmistö liian paljon. Minun tutkimuksessani vastausmäärät olivat kuusi ja kaksi, kun Aleniuksen ja Erkkilän tutkimuksessa neljä ja kaksi, mutta yksi liian paljon aikaa perhetyöntekijän kanssa viettänyt lapsi mainitsi, että tapaamisia olisi voinut olla enemmän jos he olisivat aina tehneet lapselle mieluisia asioita. (Alenius ym. 2010, 32 – 33.)

Tutkimukseni tuloksissa näkyi, että lapset pitivät paljon lastensuojelun perhetyöstä, koska kaikki valitsivat, joko ”tykkään tosi paljon” (6 rastia) tai ”tykkään vähän” (2 rastia) vaihtoehdon ja kukaan ei valinnut vaihtoehtoja, jotka olisivat kuvanneet, etteivät he pidä perhetyöstä. Samanlaisia tuloksia on saatu myös aikaisemmassa tutkimuksessa, jossa puolet lapsista kertoi tykänneensä aina perhetyöstä. Toinen puoli kertoi perhetyön tuntuvan erilaiselta hyvinä ja huonoina päivinä, jolloin perhetyöntekijän seuran sijaan haluttaisiin viettää aikaa kavereiden kanssa. (Alenius ym. 2010, 31.)

Kyselylomakkeen viimeisessä yleistä palautetta pyytävässä kysymyksessä toisessa vastauksessa haluttiin, että perhetyössä lapsen kirjoittaman mukaan ”kytäisiin” vähemmän, joka minun tulkintani mukaan voisi tarkoittaa kysymistä tai käyttämistä. Molemmat kuuluvat perhetyöhön, eli kontrolli ja asioiden kysyminen, ja niistä keskustelu, mutta sen voi toki lapsi kokea myös väsyttävänä, mikäli joutuu paljon vastailemaan vieraiden kysymyksiin. Lapsen mielipiteen kysyminen on toki myös lapsen osallisuuden lisäämistä ja lapsilähtöistä toimintaa, mutta tulee myös muistaa, että lapsella tulee olla mahdollisuus kieltäytyä osallistumisesta. Kieltäytymisen salliminen ja lapsen oman tahdon kunnioittaminen on myös lapsen lapsilähtöistä osallisuuden lisäämistä, jota toteutetaan siinä puitteissa, kuin se on lapsen edun mukaista. Lapsi ei ole vielä tarpeeksi kypsä tekemään kaikkia itseään koskevia päätöksiä, vaan tarvitsee aikuista huolehtimaan hänestä. (Forsberg ym. 2006, 192.)

Tutkimuksen ja kyselylomakkeen arviointia

Tutkimukseni kattaa vain kahdeksan lapsen mielipiteet lastensuojelun perhetyöstä, joten tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia lastensuojelun perhetyön lapsia. Lisäksi vastauksissa oli paljon ”ihan sama” - vastauksia ja joitakin vastaamatta jääneitä kysymyksiä tai taulukoiden osia, joten sekin pienentää vastaajien määrää entisestään joidenkin kysymysten osalta. ”Ihan sama” - vastausvaihtoehdon puuttuessa taulukoista olisi ehkä voinut saada enemmän lasten mielipiteitä esille, mutta otin sen mukaan, jotteivät lapset jätä kokonaan vastaamatta mikäli he eivät tiedä mitä vastata. Tulokset ovat voineet vääristyä sen vuoksi, että perhetyöntekijät tiesivät ketkä lapset osallistuivat tutkimukseen, koska perhetyöntekijä sopi kanssani tapaamisajan ja tuli mukaani perheeseen. Lapset tiesivät opinnäytetyön olevan julkinen ja perhetyöntekijöiden voivan lukea sen, joten he ovat voineet miettiä tarkemmin mitä vastaavat ja mitä he eivät halua perhetyöntekijöiden tietävän. Näin ollen voin olettaa, että tutkimustulokset eivät ole niin paikkansapitävät mitä ne voisivat olla, mikäli perhetyöntekijät eivät olisi olleet osallisina tutkimuksessa mitenkään.

Huomasin jälkikäteen tuloksia tarkastellessani, että kyselylomakkeessa oli kaksi samankaltaista kysymystä, jotka olisi voinut yhdistää yhdeksi kysymykseksi, jossa olisi kysytty mitä lapsi haluaisi tehdä perhetyöntekijän kanssa. Toisen kysymyksistä olisi voinut poistaa kyselylomakkeesta. Kysymykset olivat kysymyksinä liian samanlaisia ja yhden lapsen vastauksessa konkretisoitui toisen kysymyksen turhuus, kun hän vastasi toiseen kysymyksistä, että hän haluaisi tehdä samoja asioita kuin edellisessä kysymyksessä oli kertonut. Kuitenkin molemmat kysymykset toivat esille eri asioita.

Kyselylomakkeen viimeiseen kysymykseen tuli todella vähän vastauksia. Tämä oli kyselylomakkeen viimeinen ja ehkä tyypillinen avoin kysymys lomakkeiden lopussa, joka antaa vapauden sanoa melkein mitä itse haluaa. Sen laajuuden vuoksi tehtävä voi olla hankala, eikä välttämättä houkuttele vastaamaan. Tämä on voinut osaltaan vaikuttaa siihen, että vastauksia oli vain kaksi.

Kyselylomake kaipaa vielä parannusta ja kysymysten sekä taulukoiden muokkausta. Taulukkoon 3. liittyvässä kysymyksessä mitä lastensuojelun perhetyön vuoksi on elämässä tapahtunut jää vastauksissa epäselvyyttä ”pysynyt samana” - vastaus vaihtoehtoon, sillä muiden positiivisten vaihtoehtojen mukaan tämän voisi tulkita joko vain pysyneen samana tai pysyneen samana, joka tarkoittaa, että asiat ovat olleet ennen jo huonosti. Herää kysymys mitä se ”pysynyt samana” tarkoittaa, joka on huono asia, sillä tulkinnanvaraa ei tulisi jäädä valmiisiin vastausvaihtoehtoihin.

Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheena näen lastensuojelun perhetyön asiakasperheiden lasten mielipiteiden laajemman selvittämisen. Haastattelemisen voisi tuoda myös lisää tietoa lapsilta. Olisi myös kiinnostavaa nähdä, miten eri tavalla lapset ja vanhemmat näkevät perhetyön vaikuttaneen heidän elämäänsä. Tämän voisi

toteuttaa haastattelemalla perheiden vanhempia ja lapsia. Ajatusta voisi viedä vielä pitemmälle, ja kysyä lapselta miten vanhemmat ovat muuttuneet perhetyön seurauksena ja samaa vanhemmilta, eli kysyä vanhemmilta miten heidän lapseensa on vaikuttanut perhetyö. Tutkimus toisi esille onko näkemyksissä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, ja kertoisi kaksi toisiaan täydentävää näkökulmaa. Tulokset olisivat varmasti vähintäänkin mielenkiintoisia.

LÄHTEET:

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Alenius, M. & Erkkilä, A. 2010. Lasten näkemyksiä lastensuojelun perhetyöstä. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö. Viitattu 27.05.2010.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14280/Alenius_Milla.pdf?sequence=1

Eskola, J. & Suoranata, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä.

Forsberg, H., Ritala-Koskinen, A. & Törrönen, M. 2006. Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia. Juva: WS Bookwell Oy.

Forsberg, H., Ritala-Koskinen, A. & Törrönen, M. 2006. Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia. Juva: WS Bookwell Oy.

Forsberg, H. 2002. Lasten asiakkuudet ja kokemukset turvakodissa. Arviointitutkimus Lapsen aika-projektissa. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 31. Helsinki: Nykypaino Oy.

Heino, T. 2007. Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat? Tutkimus lapsista ja perheistä tilastolukujen takana. Helsinki: Stakes. Viitattu 14.5.2010.
<http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/tyopaperit/T30-2007-VERKKO.pdf>

Heikkilä, T. 2001. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Oy Edita Ab.

Helavirta, S. 2007. Lasten tutkimushaastattelu. Metodologista herkistymistä, joustoa ja tasapainottelua. Yhteiskuntapolitiikka 6, 629-639. Viitattu 3.06.2010.
<http://yp.stakes.fi/NR/rdonlyres/92DEABD1-8BCB-48A7-BCAC-6AC3D20DE9E3/0/helavirta.pdf>

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY-kirjapainoyksikkö: Porvoo.

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Opetusjulkaisuja 1/1999. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Avoin yliopisto. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita Prima.

Kuoppala, T. & Säkkinen, S. 2008. Lastensuojelu 2008. Tilastoraportti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Suomen virallinen tilasto. Sosiaaliturva 2009. Viitattu 25.05.2010.

http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2009/Tr19_09.pdf

Ketola, J. 2008. Menetyksistä mahdollisuuksiin. Perhehoitoa lasten ja vanhemmuuden tueksi. Juva: WS Bookwell Oy.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361. Finlex. Lainsäädäntö. Viitattu 16.05.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Finlex. Lainsäädäntö. Viitattu 06.06.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Niemi, H. (toim.) 2002. Mitä on Alvari-perhetyö. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 32. Helsinki: Nykypaino Oy.

Niemi, H. 2008. Lapset alkoivat nauraa. Raportti Alvari-perhetyöstä, perheiden tilanteesta, huolesta ja muutoksesta. Ensi- ja turvakotien liitto ry. Raportti 9. Helsinki: Pekan Offset Oy.

Nieminen, K. 2006. Perhetyötä punniten - Asiakkaiden kokemuksia lastensuojelun avohuollon perhetyöstä Jyväskylässä. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala, Sosiaalialan koulutusohjelma. viitattu 27.05.2010.

<http://batman.jamk.fi/~voyager/opin/index.php?nayta=5508>

Taskinen, S. 2008. Lastensuojelulaki (417/2007) Soveltamisopas. Stakes. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 65. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vauhkonen, L. & Pöllänen, M. 2009. Voimavarakeskeisyys lastensuojelun perhetyössä lasten ja vanhempien kokemana Pielavedellä. Opinnäytetyö. Savonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaalikasvatuksen suuntautumisvaihtoehto. Viitattu 27.05.2010.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4506/Marja_Pollanen.pdf?sequence=2

Yleissopimus lapsen oikeuksista. 1991. Ihmisoikeudet.net. Oppia ihmisyydestä. Viitattu 16.05.2010. <http://www.ihmisoikeudet.net/materiaalia-teemoittain/ykn-julistukset-ja-sopimukset>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje perhetyöntekijöille

Hei Jyväskylän lastensuojelun perhetyöntekijät!

Mikäli, ette ole kuulleet vielä tai sitten vain muistin virkistykseksi teen opinnäytetyötä lastensuojelun perhetyölle ja tarvitsen apuani haastateltavien lasten hankintaan tutkimukseeni, joka selvittää lasten mielipiteitä lastensuojelun perhetyöstä. Opinnäytetyön nimi on Lastensuojelun perhetyö lasten näkökulmasta ja tutkimuskysymykseni on Miten lastensuojelun perhetyö on vaikuttanut perheiden elämään Jyväskylässä lasten näkökulmasta.

Haastateltavien lasten kriteerit (tai siis lapset täyttävät kyselylomakkeen):

- mielellään yli 10v. (että osaisi jo kirjoittaa ja ymmärtäisi kysymyksiä)
- perheessä tehty perhetyötä yli 2-3kk (jotta syntynyt kokemuksia perhetyöstä)

Tutkimukseen osallistujien saaminen: (tarvitsen 10 kpl, mutta suurempi määrä ei haittaa)

- Mielellään pian kysykää perheiltä eli 2010 huhti-toukokuussa tarkoitus haastatella lapset
 - Perheelle annetaan (last. perhetyöntekijä eli te annatte) kirjeen vanhemmille sekä tutkimukseen suostumus-lomakkeet
 - Saa kertoa lapsille (vaikka vanhempien kirjeessä ei luekaan), että jokainen lapsi, joka osallistuu tutkimukseen täyttämällä kyselylomakkeen saa jotain karkkia. (Saa kertoa toki minulle jos on jotain allergioita mitä lapsi ei voi syödä. Varaan mukaani erilaisia herkkuja, jotka sopivat eri allergikoille kuten maitoallergia, pähkinäallergia, keliakia ja kananmuna-allergia.)
 - Sovitte perheen kanssa ajan milloin voin tulla perheeseen täyttämään kyselylomakkeen (Minulle käy melkeinpä mikä aika vain, koska teen kotona opinnäytetyötä. Käytössäni on auto.) Ja ilmoitatte ajan ja paikan minulle. (Voin esimerkiksi tulla mukaan perheeseen perhetyöntekijän kanssa samaan aikaan, sillä perheet ovat ehkä tottuneet mukana oleviin opiskelijoihin.) Jos perhe haluaa, niin voi myös itse sopia ajasta kanssani.
 - Jos vanhemmat kysyvät voitte kertoa, että vanhemmat voivat nähdä kyselylomakkeen kysymykset vasta silloin, kun tulen täyttämään sen lapsen kanssa. Eli juuri ennen, kuin lapsi sen täyttää. Tässäkin vaiheessa on mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta. Vastaukset näkee vain minä. (Tämä tutki-

muksen vastausten rehellisyyden vuoksi, ettei mikään vaikuta tutkimustulokseen eli vastauksiin.)

KIITOS TODELLA PALJON TEILLE! Ilman teitä en voisi tehdä tätä opinnäytetyötä.

Ystävällisin terveisin: Susanna Pesiö, sosionomi (AMK)-opiskelija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, puhelinnumero, sähköpostiosoite

Liite 2. Saatekirje perheille

Hei.

Olen Susanna Pesiö ja opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa sosionomiksi (AMK). Teen opinnäytetyötä lastensuojelun perhetyöstä ja etsin yli 10-vuotiaita lapsia ja nuoria tutkimukseen. Tarkoituksena on tutkia, mitä mieltä lapset ovat lastensuojelun perhetyöstä ja miten se on vaikuttanut perheen elämään. Tutkimuksessa lapsi täyttää kyselylomakkeen, jolla selvitetään hänen mielipiteitään perhetyöstä. Kysymykset käsittelevät muun muassa sitä, mitä lapset ovat tehneet perhetyöntekijän kanssa ja miten lapsi on sen kokenut. Olisi todella tärkeää kuulla lapsenne mielipiteitä perhetyöstä. Kyselylomakkeeseen ei laiteta lapsen nimeä, eikä vastaajia siten voi tunnistaa kyselylomakkeesta. Kyselylomakkeiden vastauksia ei tule näkemään kukaan muu kuin minä. Olen läsnä lapsen täyttäessä kyselylomaketta ja tarvittaessa autan. Opinnäytetyön valmistuttua kyselylomakkeet hävitetään.

Osallistuneiden lasten kesken arvotaan 15e lahjakortti Ekokauppa Ekoloon, joka sijaitsee (Kauppakatu 18) Jyväskylän keskustassa. Valmis opinnäytetyö on kaikkien luettavissa Jyväskylän ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveystieteiden kirjastossa (Keskussairaalan tie 21 E) sekä koulun kirjaston internetsivulla: <http://www.jamk.fi/kirjasto/opinnaytteentekijalle/haku/valmishaut>

Mikäli lapsenne saa osallistua tutkimukseen täytättehän suostumuslomakkeen ja otattehan yhteyttä perhetyöntekijäänne, joka sopii kanssani kyselylomakkeen täyttöajankohdasta lapsen kanssa kotonanne. Voitte myös ottaa suoraan yhteyttä minuun ja sopia ajan, joka sopii teille ja tulen käymään milloin teille sopii. Mikäli teillä on kysyttävää, niin vastaan mielelläni kysymyksiin.

Ystävällisin terveisin:

Susanna Pesiö, sosionomi (AMK)-opiskelija Jyväskylän ammattikorkeakoulu,
puhelinnumero, sähköpostiosoite

Liite 3. Tutkimukseen suostumislomake

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkin opinnäytetyössäni lasten kokemuksia Jyväskylän lastensuojelun perhetyöstä. Opinnäytetyöni aihe on: Lastensuojelun perhetyö lasten näkökulmasta. Tutkimuksessa lapset täyttävät nimettömänä kyselylomakkeen, jonka vastauksia ei tule näkemään muut kuin minä. Tutkimuksen kyselylomakkeet hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Valmis opinnäytetyö on kaikkien luettavissa Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjastossa (Keskussairaalan tie 21 E) sekä koulun kirjaston internetsivuilla. Olisi todella tärkeää kuulla lapsenne mielipiteitä perhetyöstä. Tätä tutkimukseen suostumuslomaketta ei tule valmiiseen opinnäytetyöhön.

Suostun, että lapseni saa osallistua kyseessä olevaan tutkimukseen.

Päiväys: _____ Allekirjoitus: _____

Lapsi/nuori täyttää: Suostun osallistumaan opinnäytetyöhön täyttämällä nimettömänä kyselylomakkeen.

Päiväys: _____ Allekirjoitus: _____

Ystävällisin terveisin

Susanna Pesiö, sosionomi (AMK)-opiskelija

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

puhelinnumero

sähköpostiosoite

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Liite 4. Kyselylomake

Olen tyttö/ poika

Ikäni on _____

1. Kuinka kauan perhetyöntekijä on käynyt perheessäsi? (vuodet ja kuukaudet)

2. Miksi perhetyöntekijä käy perheessäsi?

3. Mitä olet tehnyt perhetyöntekijän kanssa? Miltä perhetyöntekijän kanssa tehdyt asiat sinusta tuntuivat? (Erilaisia tunteita voivat olla esimerkiksi: vihainen, pelokas, rohkea, toiveikas, väsynyt, pirteä, itkuinen, iloinen, levoton, turhautunut, surullinen, rauhallinen, innostunut ja tyytyväinen ynnä muuta. Voit myös keksiä itse.)

Teimme..	Se tuntui minusta..

4. Mitä haluaisit tehdä perhetyöntekijän kanssa? (Laita ruksi valitsemaasi vaihtoehtoon.)

	En mis- sään nimes- sä 	En kovin mielellä- ni 	Ihan sama 	Olisi aika kivaa 	Olisi todel- la mu- kavaa
puhua minulle tärkeistä asi- oista					
tehdä koululäksyjä/ saada apua kokeisiin lukemiseen/ läksyihin					
laittaa yhdessä ruokaa/leipoa					
pelata lauta-/kortti /tietokone-tai pelikonepelejä tai muita pelejä					
katsoa elokuvaa/ käydä elo- kuvateatterissa					
ulkoilla pihalla tai leikkipuis- tossa/ lenkkeillä					
käydä kirjastossa					
käydä teatterissa katsomassa näytelmää					
käydä museossa					
käydä lasten musiikkikonser- tissa/ bändin keikalla tai muussa musiikki konsertissa tai tapahtumassa					
käydä kaupungilla ostoksilla					
käydä syömässä					
tehdä jotain perhetyöntekijän sekä muiden perheesi jäsenten kanssa kaikki yhdessä					
viettää aikaa aikuisen kanssa					
harrastaa jotain (esimerkiksi luistelu, jalkapallo, koripallo, keilailu, uinti, laskettelu, rat- sastus..) mitä? *					

* Jos haluat harrastaa jotain perhetyöntekijän kanssa niin kerro mitä:

Kerro omin sanoin, jos sinulla on vielä jotakin mitä haluaisit tehdä perhetyöntekijän kanssa:

5. Mikä on muuttunut omassa elämässäsi perhetyön aloittamisen jälkeen?
(esimerkiksi paremmaksi/ huonommaksi)

6. Jos saisit toivoa kolme toivomusta, mitä haluaisit muuttaa elämässäsi?

8. Perhetyön vuoksi on tapahtunut seuraavaa: (Laita ruksi ruutuun.)

	muuttunut paremmaksi	muuttunut huonommaksi	pysynyt samana	on ollut jo hyvin
oloni on turvallinen kotona				
saan apua koululäksyissä/ kokeisiin luvussa				
käyn säännöllisesti koulussa				
olen onnellinen kotona				
aikuiset/vanhemmat kuuntelevat minua				
menen nukkumaan sovittuihin aikoihin				
syön säännöllisesti ja riittävästi				
voin tuoda kavereita kotiin kylään				
voin käydä kavereiden luona kylässä				
vanhemmat tietävät aina missä olen				
noudatan vanhempien asettamia sääntöjä ja kotiintuloaikoja				
voin kertoa mieltä vaivaavista asioita jollekin aikuiselle				
kukaan ei satuta minua (aikuiset/kaverit)				

9. Onko perhetyöntekijä viettänyt kanssasi aikaa sopivasti/ liian vähän/ liian paljon? (Ympyröi sopivin vaihtoehto.)

10. Miten tyytyväinen olet perhetyöhön? (Ruksi sopivin vaihtoehto.)

 Tykkään tosi paljon	
 Tykkään vähän	
 Aivan sama	
 En hirveästi tykkää	
 En tykkää yhtään	

Liite 5. Taulukot

TAULUKKO 4. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0 - 17 -vuotiaita vuoden aikana vastaavanikäisestä väestöstä. (ks. alkuperäinen taulukko: Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0 - 17 -vuotiaita vuoden aikana vastaavanikäisestä väestöstä. Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet. Viitattu 2.05.2010.

<http://uusi.sotkanet.fi/taulukko/8w/99,100,101,102,103,104,105,106,107,108,109/3/3A/1/1245/>)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Koko maa	36255	39883	45661	45263	49464	51785	55063	54553	54594	57622	59055
Jyväskylä	1890	1677	2312	2094	2302	2302	2238	2112	1563	1693	2376

TAULUKKO 5. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä oli 0 - 17 -vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä. (ks. alkuperäinen taulukko: Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0 - 17 -vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä. Tilasto- ja indikaattoripankki. SOTKANet. Viitattu 2.05.2010.

<http://uusi.sotkanet.fi/taulukko/8w/99,100,101,102,103,104,105,106,107,108,109/3/3A/0/1245/>)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Koko maa	3,1	3,5	4,0	4,0	4,4	4,7	5,0	4,9	5,0	5,3	5,4
Jyväskylä	7,5	6,7	9,3	8,4	9,2	9,2	8,9	8,4	6,2	6,7	9,3